

Foto: Steve Prezant / Corbis / Scanpix.

**LÆGEMANGEL
EKSPERTER: DANMARK FÅR
BRUG FOR AFRIKANSKE
LÆGERS ARBEJDSKRAFT.
LÆS SIDE 6.**

Foto: Gunnar Willum.

**DANSKE RÅDGIVERE PÅ VEJ
TIL IRAK:
INTERVIEW MED
AMBASSADØREN I BAGDAD.
LÆS SIDE 3.**

ud>ikling

NYHEDER OG DEBAT OM
UDVIKLINGSBISTANDEN

April/Nr. 02/2007

Undtagelsestilstand – normalt ikke noget man glæder sig over. I Bangladesh har forretningsregeringen givet en noget prøvet befolkning håb om bedre tider – selvom et demokratisk valg ikke er på tapetet lige nu. Foto: Rafiqur Rahman, Reuters / Scanpix.

BANGLADESH SLÅR TIL MOD KORRUPTION

Retssager mod korruptionsanklagede politikere på vej i Danmarks mest korrupte samarbejdsland – men kan tempoet holdes?

Tekst og foto: Stefan Katić

বাংলাদেশ

Bangladesh: Luk øjnene. Er det ikke noget med overbefolkning, oversvømmelse, og korruption?

Jo, sådan plejer det at være. Men Bangladesh gennemlever i denne tid en forandring, som af de mest optimistiske iagttagere i hovedstaden Dhaka sammenlignes med Berlin-murens fald.

Nok er landet erklæret i undtagelsestilstand – men det er samtidig mere fredeligt, end det har været i månedsvis. Det sydasatiske land styres i øjeblikket af en midlertidig forretningsregering, som har overrasket alle ved at slå hårdt til mod det gamle dynasti af korrupte politikere. I løbet af kort tid er dusinvis af korrupte politikere – herunder den netop afgåede premierminister Zias søn – blevet arresteret og har fået beslaglagt deres formuer.

Det er ingen hemmelighed, at to ting har kastet en skygge henover Danmarks udviklings-samarbejde med Bangladesh. De to ting er

mangel på reform af det tunge statsapparat samt den omfattende korruption, der gennem-syrer det bangladeshiske samfund fra præsidentpaladsets marmorgange til den mindste politiforpost i det fjerneste landdistrikt.

Et mulighedernes vindue

'Hovedrengøringen' i Danmarks mest korrupte samarbejdsland betyder et unikt momentum for dansk bistand til landet – ikke mindst inden for den del, der hedder støtte til god regeringsførelse.

Direktøren for Transparency International

(T.I.) i Bangladesh, Iftekhar Zaman, kalder med en forsigtig optimisme begivenhederne for et 'window of opportunity'.

– Det er første gang vi har en erkendelse fra centralt hold af, at korruption er et problem, siger Iftekhar Zaman.

udvikling har besøgt det folkerige land. Læs mere om korruption, kæmperejer og en gammel færøgesag, der satte Danmarks navn på landkortet. TEMA om Bangladesh side 2 samt 14-19.

INDHOLD

NYHEDER

Irakisk genopbygning. Interview med Danmarks ambassadør	3
De unge vil have procenter. Dansk bistand skal i vejret mener unge politikere	4
Globalisering. RUC starter ny global uddannelse	5
Uddannelse batter. Det mener unge, der legede Bill Gates for en dag	5
Hjælp os! Danmark har brug for Afrikas læger	6
Nødhjælpens ISO 9000 har fødselsdag. SPHERE fejrer 10 år	7

GHANA

Ghana fylder 50 – men er der noget at fejre?	8-9
--	-----

LATINAMERIKA

Vej med dilemmaer. Nicaragua	10
Er der stadig plads til Latinamerika i dansk udviklingsbistand?	11

TJEKKIET

Øst hjælper Syd. Nye EU-stater i gang med at skabe bistandssystemer.	12-13
--	-------

TEMA: BANGLADESH

Bangladesh. Midt i en god undtagelsestilstand	14-19
---	-------

BØGER

Idealer og realiteter. Historien om en længe ventet bog om dansk bistand	20
Konflikter – en afrikansk specialitet? Antologi om vold og politik i Afrika	22
De hvide mænd. En bistandsarbejder skriver sig tilbage til tiden i felten	22
Alt om Afrika. Dansker giver bud på hvorfor det er så svært for Afrika	23
Bananrepublik. Ny bog giver kritisk portræt af Mellemamerika	23

KRONIK

Hykleri. Afrika har altid været slagmark for vestlige – og nu også østlige – interesser. Og før kineserne kom.	24-25
--	-------

NAVNE

Fra Borgen til felten. Jann Sjurson ny generalsekretær i Caritas	27
Ny Danida-boss: Habil rockguitarist og vellidt leder	27

DANSK-VESTINDISK EVENTYR

90 års jubilæum. Da Danmark solgte sin sidste tropekoloni.	28
--	----

ud>ikling

Udgives af Danida, Udenrigsministeriet, Kommunikationsenheden, Asiatiske Plads 2, 1448 København K
Telefon 33 92 00 00, Fax 33 92 07 10
33. årgang. Udkommer otte gange om året. Trykplag: 12.500
ISBN nr. 978-87-7667-687-2 (papirversion) ISBN nr. 978-87-7667-688-9 (netversion)
ISSN nr. 0106-0570

Abonnement (gratis), adresseændringer og udsendelse

www.udvikling.dk eller kontakt Schultz Distribution:
Telefon 43227288, schultz@schultz.dk

Redaktion

Redaktør: Stefan Katić (sk) (stekat@um.dk) 33 92 08 67
Journalist: Morten Østervang (mø) (morost@um.dk) 33 92 01 34
Journalistpraktikanter: Mira Borggreen (mirbor@um.dk) 33 92 00 66
og Line Lagoni Leonhard (linleo@um.dk) 33 92 00 52
Ansvarshavende iflg. presseloven: Kontorchef Eva Egesborg Hansen.
Redaktionen afsluttet den 22. marts 2007.

Annocering

Klaus Aa. Lange – 33 92 09 32 (klalan@um.dk)

Nyt om navne

Irene D. Josephsen – 33 92 19 27. avisenudvikling@um.dk

Design, layout og illustration: 1508 A/S

Tryk: Skive Folkeblad. Trykt på svanemærket papir med miljøvenlige farver.

Hjemmeside

www.udvikling.dk. Her findes blandt andet tidligere numre og artikelbibliotek.
Tidligere numre på tryk kan rekvireres fra Netboghandelen på:
www.danida-publikationer.dk eller hos DBK Logistik Service på telefon 32 69 77 88.

Artikler i udvikling udtrykker ikke nødvendigvis Udenrigsministeriets synspunkter.

Danida

NYT FRA BANGLADESH

FÆRGESAGEN ER IKKE GLEMT

Af Stefan Katić

বাংলাদেশ

Hvert år drukner hundredvis af mennesker i færgeulykker i Bangladesh. Et land, hvor en stor del af transporten sker med færger. Umiddelbart virker det derfor ganske fornuftigt at bruge bistandskroner på landgangspontoner udover at bygge nogle moderne, sikre færger til landet med den megen flodtransport.

Alligevel besluttede Danida temmelig opsigtsvækkende i 2002 at afbryde sin støtte til færgebyggeri i Bangladesh. Det skete på baggrund af en sag om returkommission i forbindelse med bygning af fire færger. Transportsektorprogrammet blev herefter reduceret med 2-300 mio. kr. – et slemt prestigetab for Bangladesh. Landets skibsfartsminister, der var hovedperson i sagen, blev dog siddende. En renlivet, klassisk bistandsskandale.

En sag der blev husket

Den daværende danske ambassadør i Dhaka valgte dengang at melde klart ud i offentligheden: Danida trækker sig ud af færgebistanden på grund af omfattende korruption. Det gav Danmark en del fjender, men endnu flere venner. Mange menige bangladeshere var nemlig fortørnede over det omfang og den synlighed, korruptionen havde fået på færgeområdet. Selv folk, der mistede deres job på grund af den danske beslutning, mente det var rigtigt at smække pengekasen i.

Herhjemme kom sagen dengang, efter en kortvarig medieomtale, blot til at fremstå som endnu en bistandsskandale i et korrupt u-land. Set over tid er der imidlertid mere at lære af den historie. Med reaktionen på færgesagen i 2002 og med lanceringen af Danidas princip om nul tolerance overfor korruption i 2004, har Danmark slået sit navn fast i Bangladesh.

Nye boller på suppen

Siden januar i år har Bangladesh været styret af et forretningsministerium, som landets præsident indsatte. Det skete som følge af, at det ikke var lykkedes at få afholdt valg inden for tre måneder efter den tidligere regerings afgang, og det kræver forfatningen. Oppositionen boykottede valget med henvisning til utroværdige valglister. Politisk vold bølgede i gaderne og de internationale valgobservatører, herunder dem fra EU, blev trukket ud.

Et forretningsministerium sørger normalt blot for, at et land ikke går i stå, inden en ny regering kan tage over. Men vælgerne i Bangladesh – og ikke mindst de to store, bundkorrupte partier BNP og AL – har fået sig noget af en overraskelse.

Forretningsministeriet, ledet af landets tidligere og pletfri nationalbankdirektør, Fakhruddin Ahmed, har offentliggjort to lister med hver 50 navne på toppolitikere, embedsmænd og andre, der vil blive sigtet for korruption.

De fleste – herunder den tidligere premierminister Zias søn, Tarique Rahman – sidder fængslet. Bankkonti er blevet spærret og ejendomme og dyre biler er blevet konfiskeret. Efterforskerne og domstolene får travlt den næste tid. En anden hovedopgave er at sikre gennemførelsen af næste parlamentsvalg.

Undtagelsestilstand

Det er svært at finde nogen, som for alvor beklager, at landet siden januar har befundet sig i en undtagelsestilstand. For både pressen, donorerne og manden på gaden i Bangladesh er det en uundgåelig forudsætning for at kunne tage det retsopgør med den korrupte samfundselite, landet nu gennemlever.

Op forretningsministeriets kamp mod korruption giver et sjældent momentum, såvel for Bangladesh som for den danske bistand til landet. For nu er Danmarks partner en regering, som faktisk ønsker god regeringsførelse. I mellemtiden holder Danmark sammen med de øvrige EU-lande øje med hæren, som står bag forretningsregeringen.

Tid nok

På den ene side støtter Danmark kravet til donorerne om alignment – det vil sige, at de enkelte donorer, herunder Danida, skal rette deres udviklingspolitik ind, så den er i overensstemmelse med modtagerlandets. Det sker for at sikre, at donor og modtager arbejder hen mod et fælles mål.

Men på den anden side er det, når det kommer til stykket, vanskeligt at align'e med et korrupt, politisk system. Faktisk kunne det godt se ud som om, dansk bistand til Bangladesh nok hjalp nogle fattige, men ikke førte til nogen som helst forandringer med hensyn til regeringsførelse. Viljen til for alvor at reformere den offentlige sektor, har været svært at få øje på.

Spørgsmålet er nu, om den midlertidige regering – inden den må udskrive valg – kan nå at gennemføre nok retssager og reformer. Nok til, at hindre de to gamle politiske blokke i at vende tilbage. udvikling har besøgt det sydasiatiske land.

Læs temasideerne 14-19.

BEVILLINGER I MARTS

Danidas Styrelse tiltrådte i marts følgende bevillinger:

- > Sektorprogram til udvikling af landbrug og landområder i Vietnam, fase II – 230 mio. kr.
- > Konsolidering og afrunding af den danske genopbygningsbistand til Irak 90 mio. kr.
- > Støtte til fredsprocessen i Nepal 50 mio. kr.
- > Bidrag til trustfond i Verdensbanken vedrørende menneskerettigheder 25 mio. kr.
- > Støtte til 'Education for All – Fast Track Initiativet 2007' 25 mio. kr.
- > Alliance til forbedring af uddannelse i det nordlige Ghana. Ibis, Ghana Venskabsgrupperne og Danmarks Lærerforening 19,7 mio. kr.
- > Støtte til Community Development Centre (CODEC), Bangladesh 15 mio. kr.

'MAN SKAL VÆRE TÅLMODIG'

Irak: Danmark optrapper nu støtten til civil genopbygning af Irak – og sender op til 16 rådgivere til landet. Men kan de overhovedet gøre en forskel midt i en borgerkrigs-lignende tilstand? udvikling mødte den danske ambassadør i Bagdads grønne zone.

Tekst og foto: Gunnar Willum, Bagdad

Når de danske styrker til august for sidste gang trækker teltplokkerne op i det sydlige Irak og drager hjem for at blive erstattet af et lille helikopterkontingent, er det ikke kun Danmarks militære engagement, der går ind i en ny fase. Samtidig med at Danmarks militære bidrag vil blive trappet ned, bliver den civile genopbygningsbistand trappet op med 90 mio. kr.

Både den danske og den amerikanske regerings plan er at overlade sikkerhedsopgaverne til den irakiske regering og i stedet fokusere på at rådgive regeringen. Fremover vil den danske indsats i Irak blive i form af rådgivningsbistand til genopbygning og sikkerhed. De fleste af de hidtidige bistandsprojekter omkring Basra vil gradvist blive afviklet og overdraget til irakerne, og den danske rådgiverbistand vil blive koncentreret i hovedstaden Bagdad.

Danidas Styrelse har tiltrådt en bevilling på 90 mio. kr. til den fortsatte genopbygningsbistand, der især skal dække udgifterne til den styrkede indsats i Bagdad. Aktstykket ventes forelagt Folketingets finansudvalg senere på foråret. Herefter er pengene på plads. Den endelige udformning af rådgiverstøtten skal parallelt hermed forhandles endeligt på plads med den irakiske regering.

De områder, der satses på i første omgang, er landbrug, politi og menneskerettigheder. Her er danske rådgivere allerede på plads i Bagdad.

– Vi har tilbudt den irakiske regering op til ti rådgivere og seks politirådgivere i Bagdad, forklarer Bo Eric Weber, Danmarks ambassadør i Irak.

Fokus flyttes til Bagdad

Og der bliver nok at tage fat på. Både for den irakiske regering og dens udenlandske allierede. Efter årtiers diktatur, krige og sanktioner, efterfulgt af fire års vold og terror, er landets infrastruktur og institutioner slidt.

– Fra irakisk side har man ønsket større ansvar for sikkerheden i landet. Det, vi har sagt

Man skal være tålmodig, siger Bo Eric Weber, Danmarks ambassadør i Irak.

til irakerne, er, at nu er situationen sådan i det danske ansvarsområde, at vi kan trække den danske bataljon hjem. Beslutningen er altså truffet efter samråd med den irakiske regering, men også i samarbejde med vores allierede. I praksis er det først og fremmest Storbritannien, da den danske bataljon er en del af en britisk division.

Sikkerhedssituationen er jo væsentlig bedre især i det nordlige Kurdistan, men også i dele af Sydirak. Hvorfor har man alligevel valgt at fokusere støtten på centralregeringen i Bagdad, hvor sikkerhedssituationen er værst?

– Den danske genopbygningsindsats har været koncentreret i det sydlige Irak, fordi det er der, den danske bataljon er, og fordi det er der, vi har en dansk civil styringsenhed. Når man laver bistand, er det vigtigt, at man har folk på jorden, der sammen med irakerne kan styre projekterne. Det har vi ikke i det nordlige Irak, siger Bo Eric Weber og tilføjer:

– Fremover øger vi så indsatsen i Bagdad, hvor vi hidtil alene har været repræsenteret med en ambassade og to politirådgivere. Årsagen er, at det er helt centralt, at den irakiske regering bliver en handlekraftig regering, som kan varetage sikkerheden, fordele landets ressourcer og levere offentlige ydelser til den irakiske befolkning. Uden en handlekraftig regering er der ikke nogen fremtid for landet, siger ambassadøren.

To danske politirådgivere bor og arbejder allerede i en amerikansk kontrolleret del af Iraks indenrigsministerium, og her vil de seks nye danske politirådgivere sandsynligvis også skulle arbejde.

Men netop indenrigsministeriet er jo enormt betændt med beskyldninger om korruption og forbindelse til shiitiske dødspatrujer?

– Det er jo det, vi håber på, at vi kan være med til at løse, således at korruptionen og dødspatrujerne ophører. Det er jo det, der er

hele formålet med det. Vi arbejder med ledelsen. Det er vigtigt, at der er nogen dygtige ledere. Så det langsomt kan sive ned i systemet. Det er nogenlunde det samme vi lavede på politiakademiet nede i Basra, hvor vi har haft stor succes, forklarer Bo Eric Weber og tilføjer:

– Men det er rigtigt, at der er et stort arbejde at gøre i politiet. Militæret fungerer bedre end politiet. Målet er jo, at de skal blive bedre til at lede politikorpset. Det er derfor, der skal rådgivere derned. Uden et ordentligt politikorps får man ikke nogen sikkerhed, og så er det, at militserne tager over, fordi folk vil være sikre på, at de kan klare sig og ikke bliver overfaldet eller bortført, mener Bo Eric Weber.

Den grønne zone

For selv at undgå overfald eller det, der er værre, bor og arbejder den danske ambassadør under stærk bevogtning i Bagdads Grønne Zone. Her befinder også den amerikanske ambassade og det irakiske parlament sig. Alt sammen beskyttet af tusindvis af sikkerhedsfolk, høje mure og adskillige amerikanske militærbaser. Men når han bevæger sig ud i den såkaldte Røde Zone i det øvrige Bagdad, hvor bilbomber hærger, for at besøge for eksempel udenrigsministeriet, foregår det i pansrede køretøjer under beskyttelse af svært bevæbnede soldater fra forsvaret.

Og det bliver næppe anderledes for de 16 rådgivere, der også må forberede sig på, at pendling til arbejde kommer til at foregå iført skudsikker vest og hjelm bag skudsikre ruder og med ledsagelse af livvagter.

Bo Eric Weber håber, at alle rådgiverne kan blive samlet tæt på ambassaden.

– Jo tættere på ambassaden her jo bedre. Det vil give en synergieffekt både socialt og fagligt med, at man udveksler synspunkter. Umiddelbart ser det ud som om, at udgifter

til sikkerhed kommer til at udgøre en stor del af de 90 mio. kr. Man kunne spørge, om man ikke ville få mere udvikling for pengene, hvis man investerede i lande, hvor sikkerhedssituationen ikke var så problematisk som i Irak

– De 90 mio. vil ikke blive brugt til at købe sikkerhed. Ligesom det er det danske forsvar, der tager sig af ambassadens sikkerhed, vil forsvaret også understøtte det nye rådgiverkontor med sikkerhed. De 90 mio. kr. vil gå til rådgiverbistanden og til projekter.

Gang i tomatdyrkingen

Et forbillede for de nye rådgivere er blandt andet den danske agronom og landbrugsrådgiver Ole Stokholm Jepsen.

– Han har jo næsten ene mand været med til at definere udviklingen i Basra-provinsen og få sat gang i tomatdyrkingen. Han har også været med i opbygningen af dadelproduktionen. Han har virkelig gjort en fantastisk indsats ene mand, fordi han har været i stand til at få folk aktiveret. Så man kan sætte meget i gang selv med få mennesker. Hvis rådgiverne bare har den rette støbning, siger ambassadøren.

Men er det ikke nemmere at få regeringen til at acceptere konkret bistand såsom veje eller vandingsanlæg frem for mere uhåndgribelig rådgivning på for eksempel menneskeretsområdet?

– Det er i hvert fald mere synligt med projekter. Men kapacitetsopbygningen skulle også gerne blive synligt på sigt. Jeg mener, de erfaringer vi for eksempel nu har med indenrigsministeriet, og det jeg hører fra vores politirådgivere vi har dér, er, at der sker en forbedring af hele operationsmønsteret. Der sker altså noget. Men der er lang vej endnu. Og det vil der være i lang tid. Og der vil komme nogen tilbageslag. Det er jeg ikke i tvivl om. Men jeg er heller ikke i tvivl om, at det vil lykkes irakerne at komme videre, fastslår ambassadøren.

Gunnar Willum er freelancejournalist og besøgte Bagdad midt i marts.

DANSK GENOPBYGNINGSSTØTTE I IRAK

Den danske civile indsats i Irak styrkes. Ud over rådgivning styrker Danmark blandt andet indsatsen over for flygtninge. Ifølge UNHCR er der nu to mio. irakiske flygtninge i regionen omkring Irak – både internt fordrevne i Irak og flygtninge i landene omkring. Udenrigsministeriet øger nu sin indsats. Der vil blive givet 30 mio. til indsats i Irak over for internt fordrevne, og der er afsat 70 mio. kr. til nærområdeindsatser i lande som Jordan, Syrien og Libanon.

IFU FYLDER 40 ÅR

Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene, IFU, fejrer den 18. april sit 40 års jubilæum. I samme forbindelse offentliggør IFU årsregnskabet for 2006, der skulle vise pæne, sorte tal på bundlinjen. I 2005 lød overskuddet på 154 mio. kr.

I 2005 blev IFU og IØ kritiseret for udelukkende at offentliggøre de forventede og ikke de faktiske beskæftigelsestal i fondens projekter. Siden kritikken har IFU offentliggjort begge tal. For nylig var IFU atter i søgelyset, da den liberale tænketank Cepos opfordrede regeringen til at nedlægge IFU. De mener ikke, at staten skal yde statsstøtte til virksomheder, der ønsker at ekspandere i lande, hvor virksomhederne selv kan generere betydelige overskud.

IFU blev skabt som "Kaffefonden" i 1967, idet provenuet fra en særlig kaffetold blev ført over i fonden. /mb

SMARTE LIGKISTER

Modstanden mod kremering af de døde i Afrika har været inspirationskilde til en ide om specielle ligkister, the Benevol. Kisterne er sammenklappelige, vand- og lufttætte, og så koster de mellem én og to dollars.

Ideen er del af konkurrencen DevelopSolution. Det er en studentorganisation, der arbejder med udvikling igennem den private sektor. Konkurrencen er delt op i to, og den første delvinder blev valgt den 22. marts. Det blev gruppen MOD, der har udviklet den nye slags ligkister, så fattige kan give deres kære en værdig, men billig begravelse. MOD består af to cand. merc.-studerende fra CBS og en industriel designeruddannet.

Den endelige vinder af konkurrencen og modtager af 100.000 kr. findes den 31. maj, når de omkring tolv oprindelige grupper har videreudviklet på deres ideer ud fra den feedback, de fik af dommerpanelet tilbage i marts. /mb

153 AFRIKANSKE FLYGTNINGE TIL DANMARK

Lige nu er 153 flygtninge fra Burundi og Congo på vej til Danmark - heriblandt to nyfødte - oplyser UNHCR. Flygtningene, der nu bor i en flygtningelejr i Malawi blev udvalgt i februar af danske myndigheder. Det er kun et fåtal af verdens flygtninge, der får tilbudt at komme til et tredjeland - de fleste bliver enten frivilligt repatrieret eller integreret i landet, de er flygtet til. Kun 635 - ud af de 9.000 flygtninge Malawi huser - tog således videre til et tredjeland sidste år. Der er tale om flygtninge, der f.eks. har været ofre for vold eller som stadig er udsat for fare. Når flygtningene kommer til Danmark, vil de blive bosat i byer rundt omkring i landet og påbegynde integrationsprocessen - herunder to års sprogundervisning, oplyser UNHCR. /mø

LÆS MERE PÅ WWW.UDVIKLING.DK

DE UNGE VIL HAVE PROCENTER

Det er meget forfriskende, at der for en gangs skyld er nogen, der kan blive enige. Sådan lyder de rosende ord om seks politiske ungdomsorganisationers udspil for udviklingsbistanden. Hov, er det ikke Clement Kjersgaard yderst til højre? Foto: Bjarke Friis.

Seks politiske ungdomsorganisationer i historisk fælles udspil: Den danske udviklingsbistand skal i fremtiden være 1,0 pct.

Af Mira Borggreen

For første gang er så bredt et flertal nået til enighed om den danske udviklingsbistand. Men det har også kostet både politisk hjerteblod og salte kompromistårer at nå frem til et fælles udspil. I samspil med FN's Udviklingsprogram (UNDP) har seks ungdomspolitikere fra hvert sit parti igennem et år arbejdet på udspillet 'Større og Bedre'. Det 16 sider lange oplæg udstikker vejen for fremtidens udviklingsbistand.

De partiideologiske kasketter blev lagt uden for døren inden forhandlingsbordet blev indtaget. Også for SFU, der måtte sætte en dæmper på ambitionen om tre pct. i bistand:

– Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg var nervøs, før vi gik i gang med projektet. Vi var da også, især VU og KU, uenige om størrelsen af udviklingsbistanden, men da folk langsomt gav slip på deres politiske ståsted og fokuserede på tværpolitiske tanker, blev vi faktisk hurtigt enige om store dele af udspillet, fortæller Peter Westermann fra SFU.

Klip en hæl, hug en tå

Selv de bedste intentioner om kompromis blev presset hårdt, når diskussionen faldt på emner som procentsatsen, frihandel, gmo-afgrøder og 50/50-fordelingen mellem den bi- og multilaterale bistand. Handel var et af de emner, hvor de ungdomspartipolitiske bølger gik højst under forhandlingerne. Men som i de voksnes rækker er der dem, der fik, hvad

de kom efter uden at skulle gå helt så meget på kompromis som andre:

– Det er jo en af fordelene ved at være radikal, siger Emil Dyred fra RU og fortsætter:

– Vi er nok dem, der har fået et udspil, der ligger tættest på det oplæg, vi selv havde i forvejen.

At RU har fået det mere eller mindre lige som de ville, er VU ikke helt enige i. VU nævner fordelingen mellem den bi- og multilaterale bistand og den effektivitet, FN lægger for dagen:

– VU forlangte, at et krav om FN-reformer blev skrevet ind i oplægget, hvis FN skulle fremhæves. I DSU, SFU og RU virkede det som om de lidt gik rundt og troede, FN var løsningen på alt, og at effektiviteten var i top, siger VU's Karsten Lauritzen, der til gengæld gav sig og stemte for én pct. i udviklingsbistand.

Udviklingsbistand som valgflæsk

Lige nu ligger oplægget også på Ulla Tørnæs' bord. Reaktionen var ifølge de seks unge meget positiv, da hun på et pressemøde officielt modtog oplægget, men ministeren slog samtidig fast, at procentsatsen forbliver på de 0,8. Hun tilføjede, at hun heller ikke vidste, hvor hun skulle finde de godt 4,3 milliarder kr. til finansiering af de unges forslag.

De unge vil nu gøre deres for at afbryde skænderiet blandt de voksne. De håber, at oplægget kan blive en del af den debat og midtvejsevaluering, der kommer af FN's 2015 Mål til sommer. Alt dette for at sætte udviklingsbistand på dagsordenen til det kommende folketingsvalg. Der er bred enighed om, at det skal og vil lykkes:

– Vi har et ansvar for at hjælpe verdens fattigste, siger Lea Wermelin fra DSU og de andre fem giver hende ret. Men der er klare nuancer mellem, hvordan 'ungdoms-partierne' forudser bistanden som valgtema:

– Den siddende regering har brug for at flytte fokus fra involveringen i Irak. Den vil

vide, at Danmark også gør utrolig meget godt i verden. Udviklingsbistanden vil give regeringen den profil i hjælpearbejdet, de har brug for, mener Bjarke Friis fra KDU.

VU er ikke enige, men for dem blev 'Større og Bedre' mere en øvelse i at lægge afstand til moderpartiet. For som den eneste af de seks partier, markerede VU's støtte til én procentsatsen klart en forskel fra Venstres nuværende 0,8 procentsats. VU står, i modsætning til de fem andre, alene tilbage uden støtte fra moderpartiet. Der har været enkelte protester blandt medlemmerne i VU, men langt størstedelen støtter op om udspillet i 'Større og Bedre'.

– Jeg er overbevist om, at den fremtidige bistand bliver på én pct. eller mere. Og det vil blive vedtaget med Venstre-stemmer i Folketinget, siger Karsten Lauritzen, VU, og tilføjer, at vælgerne nok ikke behøver at vente til de seks unge selv er blevet MF'ere:

– Jeg tror helt klart, at den regering der kommer til at sidde efter næste valg, uanset sammensætning, vil hæve udviklingsbistanden. Også i procent.

De fem resterende ungdomspolitikere har også præsenteret udspillet for deres moderpartier. Hos KU og SFU har det givet udslag i et konkret samarbejde med de voksne politikere. Indtil videre har både fremtrædende politikere, eks-politikere som Uffe Ellemann-Jensen, Poul Nielson og flere danske medier alle påpeget, at det er meget forfriskende, at der for en gangs skyld er nogen, der kan blive enige.

BAG 'STØRRE OG BEDRE':

- > Danmarks Socialdemokratiske Ungdom (DSU)
- > Konservativ Ungdom (KU)
- > Kristendemokratiske Ungdom (KDU)
- > Radikal Ungdom (RU)
- > Socialistisk Folkeparti Ungdom (SFU)
- > Venstres Ungdom (VU)

RUC UDBYDER NYT STUDIUM: GLOBAL STUDIES

Ny kandidatuddannelse i Global Studies skal *brande* RUC som internationalt og tværfagligt universitet.

Af Ulrikke Moustgaard

Nye former for sikkerhedspolitik, det globale kønsopdelte arbejdsmarked eller udviklingsbistand og globalt partnerskab.

Der er masser af både spændende emner og aktuelle problemstillinger at tage fat på, når Roskilde Universitetscenter til efteråret så småt åbner op for et nyt studium: *Global Studies*.

Studiet, som er en kombinationsuddannelse på kandidatniveau mellem Internationale Udviklingsstudier (IU) på den ene side og enten Offentlig Administration (OA), Socialvidenskab (SV) eller EU-Studier (EU) på den anden side, vil have engelsk som undervisningssprog og byde på fag inden for både

politik, økonomi, kultur og andet, der er forbundet til det efterhånden ellers tyndslidte begreb 'globalisering'.

Idemagerne bag Global Studies håber, at de kommende Global Studies-studerende vil blive eftertragtede på såvel det danske som internationale arbejdsmarked.

– Fremtiden vil byde på flere krav og forventninger om, at folk har indsigt i globale forhold. Både internationalt og i den danske forvaltning hvor for eksempel EU betyder mere og mere. Jo mere verden og omverdens betydning for samfundet ændrer sig, jo vigtigere er det, at vi har studerende, der ved noget om de her ting. Global Studies vil på den måde være en opjustering af nogle af kandidaternes uddannelse, så de bliver tilpasset de nye krav og jobfunktioner, siger Gorm Rye Olsen, institutleder på Institut for Samfund og Globalisering og medlem af arbejdsgruppen bag Global Studies.

Ny international profil

Selvom RUC i forvejen er leveringsdygtig i mange IU-kandidater til internationalt ar-

bejde, vil RUC sagtens også kunne bære et Global Studies, mener Gorm Rye Olsen.

– Fordi Institut for Samfund og Globalisering er et tværvideenskabeligt institut, giver det bedre mulighed for at *brande*. Man kunne sagtens forestille sig en kombination af netop IU og Global Studies, fordi det globale system slår igennem internt i de enkelte u-lande, siger han.

Med lanceringen af Global Studies håber RUC også at kunne *brande* sig selv som tværvideenskabeligt internationalt universitet med appel til udenlandske studerende – i øvrigt helt i tråd med regeringens ønske om at internationalisere det danske uddannelsessystem.

Af samme grund er RUC netop kommet med i et internationalt netværk af universiteter, som udbyder Global Studies.

Det vil konkret betyde, at danske studerende på uddannelsen kan tage dele af deres uddannelse i udlandet, ligesom udenlandske studerende vil kunne tage et eller flere semestre i Danmark.

– Hvis man er meget interesseret i afrikanske udviklingsproblemstillinger, kan man for

eksempel tage et semester i Sydafrika. Det gør også uddannelsen meget attraktiv, siger Gorm Rye Olsen.

International politik populært

Allerede fra efterårssemestret vil RUC tilbyde enkelte fagkomponenter under Global Studies. Men en egentlig studieordning findes endnu ikke, da universitetet først skal have Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings godkendelse af kandidatuddannelsen.

Når det sker, regner Gorm Rye Olsen til gengæld med, at Global Studies vil blive en af universitetets populære kandidatuddannelser.

– Fagligt har internationale problemstillinger en massiv studenterinteresse. Det kan underviserne herude høre. International politik efterspørges hvert eneste semester, fortæller han.

Ulrikke Moustgaard er freelancejournalist. ulrikke@tiscali.dk

200 UNGE VAR **BILL GATES** FOR EN DAG

Biodiversitet, vand eller kvinders vilkår? Hvad ville du bruge 50 milliarder dollars på, hvis du skulle vælge? To studerende fra statskundskab på Aarhus Universitet har svarene.

Af Line Lagoni Leonhard

Mere end 200 unge var mødt op, da *Copenhagen Consensus Center* åbnede dørene til debat om prioritering af otte af verdens store udfordringer i marts.

Målet med konferencen, 'Bill Gates for en dag', var at få de unge til at tænke på prioritering, samt at videregive budskabet om, at der kan gøres rigtig meget godt – på mange forskellige områder. Metoden: En række oplæg fra internationale økonomer samt nogle papirer, ud fra hvilke de unge hver især skulle tage stilling til, hvilke udfordringer, de ville støtte økonomisk, hvis de var 'Bill Gates for en dag' med 50 mia. dollars til brug for en bedre verden.

Oplæggene beskrev hver især ét af verdens otte største udfordringer. Det drejede sig om luftforurening, konflikter, kvinders levevil-

kår, tab af biodiversitet, terrorisme, mangel på vand og sanitet, subsidier og handelsbarrierer samt mangel på uddannelse. De sidste to endte med at løbe af med sejren.

Problem frem for løsning

Blandt de fremmødte unge var Stine Dupont, 22, og Christoffer Rubæk, 23, fra statskundskab på Aarhus Universitet. Sammen med resten af deres statskundskabshold havde de forberedt sig grundigt til konferencen ved at følge et seminarfag om Copenhagen Consensus, som de både skulle skrive opgave om og eksamineres i.

– Det har været nogle gode oplæg, men der har været lidt for meget fokus på problemerne frem for på løsningerne, siger Stine Dupont og fortsætter:

– Man ender med at prioritere sit 'yndlingsproblem' frem for sin 'yndlingsløsning'.

Christoffer Rubæk er enig i kritikken.

– Det har generelt været udmærket. Der har dog været et par stykker, som er faldet igennem, fordi de ikke har formået at skabe en pålidelig analyse af hvilke fordele og ulemper der er ved den pågældende investering, forklarer han.

Bjørn Lomborg, der er leder af Copenhagen Consensus Center, og som var dagens ordstyrer, nærer ikke bekymring over de to deltageres holdning, snarere tværtimod.

– Et af formålene med denne konference er også, at talspersonerne for de enkelte områder bliver bedre til at komme med konkrete løsningsforslag, analyser af fordele og ulemper og så videre. Det har det blandt andet vist sig i dag, at der virkelig er brug for, siger han.

Langsigtede løsninger

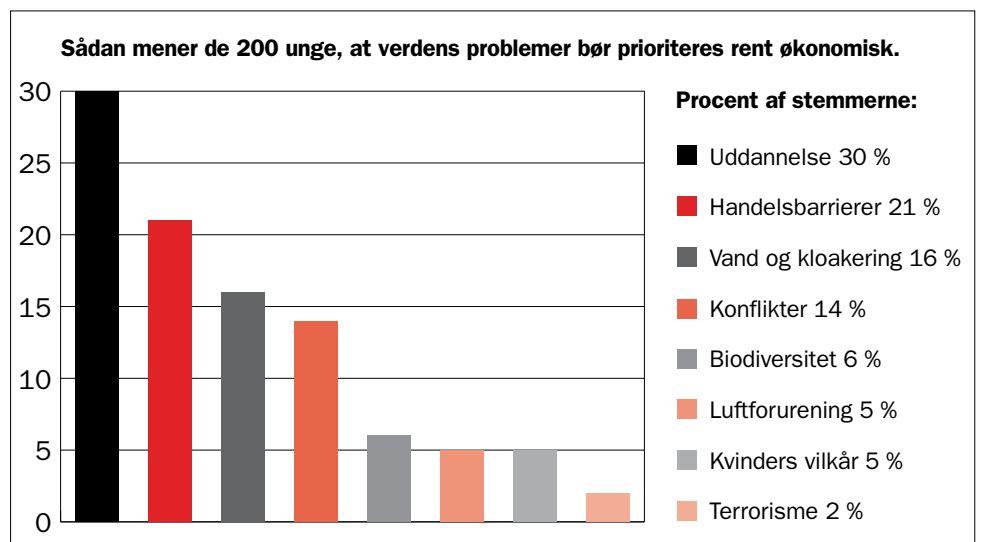
Stine Dupont og Christoffer Rubæk har langt fra prioriteret ens. Hvor Stine Dupont satser på konfliktløsning, uddannelse samt vand og kloakering, har Christoffer Rubæk lagt sine penge i at nedbryde handelsbarrierer. Bevæggrunden bag valgene, er imidlertid den samme.

– Man vil jo gerne fokusere på en holdbar løsning, forklarer Stine Dupont.

– Hvis man satser på konflikter, kan det måske skabe en stabilitet, der kan ligge til grund for nogle af de andre løsninger.

Også Christoffer Rubæk mener, at hans løsning har et mere langsigtet perspektiv, for som han siger:

– Hvis handelsbarriererne fjernes, og det er der overhovedet ikke nogen grund til ikke at gøre, så vil det skabe en vækst i udviklingslandene, som kan danne grobund for videre udvikling.

DANMARK FÅR BRUG FOR AFRIKAS ARBEJDSKRAFT

Kan *brain drain* - altså flugt af uddannet arbejdskraft - blive erstattet af *brain circulation*? Læge der gør sig klar til at vaccinere i Mozambique. Foto: Ernst Tobisch / Danida.

Masser af afrikanske læger higer efter en tilværelse i Europa – og dem skal vi have fat i, mener både danske læger og forskere. Mens sundhedspersonalet er blevet suget ud af lande som Ghana og Malawi – understreger de, at afrikansk lægeimport ikke nødvendigvis behøver at 'brain draine' landene – det kan faktisk gavne.

Af Line Lagoni Leonhard

– I Vesteuropa er der stor mangel på arbejdskraft, specielt inden for sundheds- og it-sektoren, og det vil blive værre i fremtiden. Manglen på arbejdskraft drejer sig ikke kun om de næste fem år. Det er et problem, vi kan se måske tredive til fyrre år frem i tiden. Derfor vil Danmark få hårdt brug for den arbejdskraft, der er at hente i Afrika. Ikke kun højtuddannede, men også håndværkere og industriarbejdere.

Det vurderer forfatter og økonom, Hans Kornø Rasmussen. Han mener, at det er ved at være tid til at fokusere på den betragtelige mængde uudnyttet arbejdskraft, som befinder sig på det afrikanske kontinent.

– Vi får i øjeblikket tilført størstedelen af vores arbejdskraft fra de nye EU-lande, men det er en uholdbar løsning, for deres demo-

grafiske sammensætning ligner meget den, vi har i Vesteuropa. Deres befolkninger er gamle, og de gennemsnitlige fødselstal ligger under det, vi har i blandt andet Danmark, forklarer han og fortsætter:

– Det er paradoksalt, at vi i Europa har så gammel en befolkning, når mange lande i Afrika har en befolkningssammensætning, hvor mere end 45 pct. er under 15 år. Vi kan ikke blive ved med at hente arbejdskraft østfra, men der ligger helt klart mange uudnyttede ressourcer i Afrika.

Kontakten der tæller

Steen Friberg Nielsen, cheflæge på Horsens, Brædstrup og Odder sygehuse kan godt nikke genkendende til Hans Kornø Rasmussens bekymringer. Han har indgået et samarbejde med regionerne om at forsøge at løse den svære mangel på speciallæger, som i øjeblikket påvirker sygehuse over hele landet:

– Lige nu mangler vi mere end 1.000 speciallæger, så derfor arbejder vi, igennem Expohus (en konsulentvirksomhed med speciale i at hjælpe virksomheder med outsourcing til Indien, red.) på at skabe kontakt til læger i Indien. Vi håber på at rekruttere 30 læger fra Indien med det samme og yderligere 30 på et senere tidspunkt, siger Steen Friberg Nielsen.

I Danmark bor der lige nu i alt 359 læger fra tredjeverdenslande, som er under 65 år. Det har ikke været muligt at få oplyst, hvor mange af dem, der er erhvervsaktive.

Kilde: Sundhedsstyrelsens autorisationsregister.

Han anerkender, at der kan ligge et potentiale i de afrikanere, som hvert år forsøger at krydse Middelhavet, men forklarer samtidig, at det er svært at få fat på lige præcis de migranter, som har de kompetencer, der er brug for på de danske hospitaler.

– Vi vil meget gerne have afrikanske læger på vores hospitaler, men vi har ikke umiddelbart nogen måde at komme i kontakt med dem på. En af grundene til, at vi har lavet jobopslag i Indien, er, at vi har en kontakt der i form af Expohus. Hvis der er nogen, som kan hjælpe os med at få kontakt til afrikanske læger, vil vi være meget interesserede i et samarbejde, siger Steen Friberg Nielsen.

”

Hvis der er nogen, som kan hjælpe os med at få kontakt til afrikanske læger, vil vi være meget interesserede i et samarbejde.

Steen Friberg Nielsen, cheflæge.

'Ja tak' til migranter

Hans Kornø Rasmussen ser også et potentiale i de afrikanske migranter, og han forklarer, at mange af dem, der prøver at komme fra de nordafrikanske kyster til Europa, er veluddannede mennesker, som Danmark har hårdt brug for. Han mener dog på ingen måde, at Danmark skal hente illegale indvandrere til landet. I givet fald skal det ske under langt

mere ordnede forhold og i samarbejde med de lande, afrikanerne kommer fra.

Jon Mortensen, ph.d.-forsker i blandt andet globalisering og migration af sundhedspersonale ved DIIS, bekræfter Hans Kornø Rasmussen i, at det er de stærke, som forlader Afrika til fordel for drømmen om et andet og bedre liv i Europa:

– De, der rejser fra Afrika, er de dygtigste og de mest dynamiske, og derfor er det også dem, der udgør det største tab for de lande, de rejser fra. De højtuddannede udgør jo en investering for deres respektive hjemlande, som så forlader landet, og det er blandt andet en del af problematikken, når man snakker om *brain drain*, siger han.

Hjerneflugt fra Afrika

Men Jon Mortensen mener ikke, at migration af højtuddannet arbejdskraft fra Afrika som udgangspunkt udgør en trussel for kontinentet:

– For lande, der mister under 20 pct. af deres højtuddannede, er der ikke tale om noget egentligt problem. For mange afrikanske lande udgør pengeoverførsler fra migrerede afrikanere en langt større del af BNP end for eksempelvis udviklingsstøtte gør, forklarer han.

– Det er først, når andelen af migrerende højtuddannede kommer til at udgøre mere end 20 pct. af et lands samlede antal højtuddannede, at det bliver et problem.

Især lande som Malawi og Ghana har et stort problem med at holde på deres højtuddannede.

Fortsættes på næste side >

I flere år har mangel på sundhedspersonale i blandt andet Storbritannien og USA medført direkte hvervekampagner i de gamle britiske kolonier. Resultatet har været, at de to afrikanske lande stort set er blevet drænet for læger og sygeplejersker.

Cheflæge Steen Friberg Nielsen er meget opmærksom på ikke at komme til at stå i en situation, hvor Danmark dræner en svag nation for de ressourcer, landet har så hårdt brug for: – I Indien er der fire regioner, man ikke må hverve læger fra, fordi regionerne selv har brug for sine ressourcer. Det respekterer vi selvfølgelig, når vi annoncerer, og det samme vil gøre sig gældende, hvis vi skal hverve fra Afrika. Vi er fuldt ud opmærksomme på de etiske overvejelser der er omkring problematikken med brain drain.

Drain eller circulation

Simon Turner er seniorforsker og koordinator af indsatsområdet migration ved DIIS. Han mener at brain circulation er vejen frem, hvis

problemet med brain drain skal løses.

– Hvis man i stedet for at lukke eller åbne grænserne helt får sat gang i brain circulation, så kan det måske være med til at løse op for problemet med den megen illegale indvandring, siger han og fortsætter:

– Vi skal styrke samarbejdet med migrantorganisationer, så vi kan hjælpe migranter med at udnytte den viden, de har erhvervet i Europa, til at skabe udvikling i deres hjemlande.

Steen Friberg Nielsen er enig i den disposition:

– Det er vigtigt, at de hvervede vender tilbage til deres hjemlande igen. Derfor løber vores ansættelsesforhold med de indiske læger også over en tidsafgrænset periode, siger han.

I både Belgien og England findes der samarbejdsaftaler, som skal være med til at fremme brain circulation. Blandt andet kan en gæstearbejder i England for eksempel frit rejse tilbage til sit hjemland engang om året uden at miste sit visum eller sin arbejdstilla-

delse. Det er medvirkende til, at England har lettere ved at rekruttere gæstearbejdere end for eksempel Danmark har.

Et andet vigtigt aspekt i kampen om de 'rigtige' indvandrere er de kulturelle forskelle, man som fremmed støder ind i, når man kommer til et nyt land. I England er der en lang tradition for at hente arbejdskraft fra de gamle britiske kolonier, og kulturelle og sproglige barrierer er derfor ikke så udtalte, som de kan være i Danmark. Det mener Hans Kornø Rasmussen:

– Jeg tvivler på, det bliver nemt at rekruttere den nødvendige højtuddannede arbejdskraft til Danmark, siger han,

– De fleste vil meget hellere til England eller USA.

Line Lagoni Leonhard er journalistpraktikant i Udenrigsministeriets kommunikationsenhed. linleo@um.dk

TI ÅR MED SPHERE: NØDHJÆLPENS KVALITETSSTEMPEL

Nyttigt redskab, mener Dansk Røde Kors. Overteknokratisering, lyder det fra Læger uden Grænser.

Af Lars Thostrup

Med kvalitetsstempler som ISO 9000 har al verdens producenter af biler, beton og blyantspidsere længe kunnet fortælle deres kunder: Hos os er der styr på kvaliteten.

For 10 år siden begyndte en række internationale nødhjælpsorganisationer at udvikle deres eget kvalitetssikringssystem: Sphere. I fremtiden skulle både de nødstedte og donorerne føle sig sikre på, at de deltagende organisationer leverede nødhjælp af første klasse.

Alle nødhjælpsleverandører, som har tilsluttet sig Sphere, forpligter sig til at overholde en række overordnede standarder, som i en håndbog er oversat til en stribe konkrete minimumsstandarder for fødevarer, sanitet, indkvartering, sundhedsydelse med videre.

Hos Dansk Røde Kors er man ikke i tvivl: Sphere har i løbet af sine første 10 år været en gevinst for nødhjælpsarbejdet.

– Sphere bidrager til at styrke kvaliteten af vores arbejde. Håndbogen fungerer som et nyttigt redskab i felten, hvor den gør det mu-

ligt at få et hurtigt kvalitetsinput. Den tvinger os til at gennemtænke flere dele af operationen – også når man arbejder under stort tidspres, siger nødhjælpskoordinator Stefan Islandi.

Men ikke alle er lige begejstrede. Læger uden Grænser var oprindeligt med, men valgte senere at stå udenfor.

– For Sphere er der sket det, som så ofte sker: Projektet har fået sit eget liv. Nu handler det mere om at opfylde standarder end at producere biler. Vi skal derfor passe på ikke at overteknokratisere vores arbejde, siger Philip Clarke, den fratrædende direktør for den danske afdeling af Læger uden Grænser.

Fra Goma til Tsunami

Goma. En by i DR Congo, men også overskriften på alle nødhjælpsarbejders mæridt: Ved Goma blev grænsen mellem Rwanda og DR Congo fra den 13. til den 14. juli 1994 krydset af 10.000-12.000 flygtende rwandere. Hver time. Næsten én million flygtninge på så kort tid var mere end nødhjælpsorganisationerne kunne klare. Akut mangel på føde, på rent drikkevand, på alt skabte en massiv humanitær krise, herunder en koleraepidemi af usete dimensioner.

Det var i skyggen af disse erfaringer, at en gruppe NGO'er sammen med Røde Kors tog initiativet. Men FN og mange nationale donororganisationer blev også inddraget i den proces, som førte til Sphere-standarderne.

– Dengang var det Goma, nu er det så Tsunamien. Der er vel ofte en tendens til overreaktion efter sådanne voldsomme katastrofer. Når de kritiske evalueringsrapporter dukker op, svarer man straks igen med nye standarder og indikatorer. Men man skal passe på ikke at regulere vores almindelige nødhjælpsarbejde ud fra disse trods alt helt atypiske katastrofer, siger Philip Clarke og tilføjer:

– Ifølge Sphere skal der være 20 liter vand pr. person. Men det er trods alt bedre, at flygtningene får 10 liter vand om dagen, end de slet ikke får noget.

Philip Clarke frygter, at disse standardernes tyranni på sigt kan få nogle NGO'er til helt at fravælge de opgaver, som er mest vanskelige. Og det vil i praksis ofte betyde: De situationer, hvor nøden er allerstørst. Nødhjælpsorganisationerne er alle afhængige af positiv omtale – og sårbare over for den negative. Hvorfor så udsætte sig selv for ikke at kunne overholde de Sphere-standarder, man selv har forpligtet sig på?

Stefan Islandi fra Røde Kors:

– Man skal ikke underkende selve arbejdet med at lave Sphere-materialet. Der kan måske være operationer, hvor man tvunget af vanskelige arbejdsforhold må gå på kompromis. Men det vil være sjældent, at man fravælger en opgave alene af frygt for at blive kritiseret for ikke at leve op til standarderne.

Lars Thostrup er freelancejournalist. larsthostrup@kallnet.fo

LIVEAID PÅ BORNHOLM

20. juli fejrer Bornholm, som det eneste sted i Danmark, igen Live8 med temaet *Trade and Aid* på Hammershus. Støttekoncerten er en del af Fair Trade Festivalen på Bornholm i hele juli måned. Alt overskud fra billetsalg går under overskriften *Trade and Aid* direkte til udviklingsarbejde i Afrika.

Trade and Aid samler ikke ind til nødhjælp, men til dynamisk udvikling i Afrika – initiativer og projekter, der støtter selvstændighed, langsigtet bæredygtighed, erhvervsudvikling og kapacitetsopbygning. Det skal ske med musikalske indslag fra blandt andet D-A-D, Nik & Jay og Shu-bi-dua. Desuden spiller den verdenskendte malier Moussa Diallo til koncerten. Arrangørerne af begivenheden er Fair Trade-virksomheden Global Trade og ASG, idrætsforeningen i Allinge-Sandvig. /mb

NYE DANSKE AMBASSADER

Danmark bliver i løbet af 2007 repræsenteret med ambassader i fem nye lande.

De nye ambassader omfatter – Argentina, Australien, Jordan, Libanon og Marokko. Desuden åbnede Danmark et handelskontor i Qatar og den midlertidige ambassade i Addis Ababa, Etiopien blev gjort permanent. Også ambassaderne i Beijing og New Delhi styrkes.

Den øgede globalisering har skærpet kravene til en stærk politisk, økonomisk og kommerciel tilstedeværelse i udlandet og behovet for en fleksibel og tilpasset dansk ambassadestruktur, lyder begrundelsen. Styrkelsen af ambassadestrukturen målrettes mod Asien og mod politiske, kommercielle og strategiske interesser i Nordafrika og Mellemøsten – som fra 2007 finansieres med 25 mio. kr. årligt. /mb

UDVIKLINGSMINISTEREN I ZAMBIA OG SYDAFRIKA

Der var to landebesøg på programmet, da udviklingsminister Ulla Tørnæs fra den 22.-28. marts besøgte først Zambia og dernæst Sydafrika. Under besøget i Zambia mødtes ministeren med zambiske ministre for økonomi og boligforhold. Hun besøgte også Lusakas hovedfængsel, mødtes med repræsentanter for Zambias erhvervsliv og besøgte byen Livingstones lærerseminarium.

Derefter gik rejsen videre til Sydafrika, hvor Ulla Tørnæs mødtes med repræsentanter fra Sydafrikas institut for sikkerhedsstudier. Miljø og sundhed var også på programmet. Derfor besøgte ministeren Chris Hani Baragwanath hospitalet. Her blev et legat på 40 millioner kr. fra den danske regering overdraget. Business-to-Business programmet blev promoveret og investeringsmuligheder for danske virksomheder blev diskuteret, inden turen blev sluttet af hos Maersk i Cape Town. /mb

ANNONCÉR I UDVIKLING

Ring 33 92 09 32 eller klik ind på www.udvikling.dk/annoncer

FRIHED MED FORHINDRINGER

50 år efter uafhængigheden: I dag er Ghana på én gang en udviklingssucces og et problem-land med korrupsion, manglende decentralisering og en ujævn fordeling af goderne.

Af Signe Cain

Independence Square er et mylder af mennesker, der smiler og råber og svinger med det ghanesiske flag. Mange har de tre striber i gul, rød og grøn med den sorte stjerne i midten malet i ansigtet, og overalt er menneskemængden pyntet med tørklæder, nøgleringe og øreringe i de samme farver.

Det er den 6. marts 2007, og Accra fejrer, at Ghana for præcis 50 år siden som det første afrikanske land syd for Sahara kunne kalde sig selvstændigt.

Midt på uafhængighedspladsen rejser sig et kæmpe monument med påskriften 'AD 1957' og en sort stjerne. Og der er meget at fejre i Afrikas første frie land. Til trods for at Ghana har oplevet ikke færre end fire militærkup, har landet været forskånet for de voldelige konflikter, der har hærget flere af nabolandene. Landet havde i 2006 en vækst på over seks procent, og andelen af fattige ghanesere er faldende.

– Jubilæet er en milepæl, men der er stadig lang vej igen, siger den ghanesiske konsulent P. K. Mensah, der har arbejdet med udvikling i Ghana de sidste 15 år.

Et af de store problemer er korrupsion:

– Selv om nye love er vedtaget, og der er skabt helt nye strukturer, siden Ghana overgik til demokrati i 1992, finder folk stadig veje uden om lovene. Og det gælder også de politiske ledere. Korrupsion er naturligvis svært at bevise, men regeringen er ikke god nok til at følge op på de mange beskyldninger og foretage ordentlige undersøgelser. Både regeringen og folket bliver nødt til at gøre en endnu større indsats, hvis vi skal nå vores mål, forklarer han.

Stor forskel på nord og syd

Og midt i fejringens glædesrus er der da også ghanesere, der har svært ved at se logikken i, at regeringen bruger 20 mio. dollars på jubilæet.

– Hvad er det, vi fejrer? Det her er en fest for eliten. Pengene var givet meget bedre ud på at løse nogle af de problemer, vi står med, siger en chauffør.

Debattører peger på, at den ghanesiske regering hellere skulle bruge penge på at sørge for mere stabil forsyning af el og vand end at købe massevis af dyre biler til at transportere de besøgende statsoverhoveder.

Over en fjerdedel af de 22 mio. ghanesere lever stadig i ekstrem fattigdom, og der er store regionale forskelle på, hvor meget den enkelte ghaneser får ud af den økonomiske vækst.

En fest i rødt, grønt og gult. 6. marts var tusindvis af ghanesere på gaden for at fejre 50 års frihed. Men er der noget at fejre? Foto: Jacob Riis.

Spørger man den danske udviklingsorganisation Ibis, er det ikke meget, der er sket på landet de seneste ti år:

– Jeg ser stadigvæk stor forskel på nord og syd. Der er sket en gradvis udvikling i de større byer i det nordlige Ghana inden for

”

Hvad er det, vi fejrer? Det her er en fest for eliten.

En chauffør i Accra.

blandt andet infrastruktur, vandforsyning og skoler. Men lige så snart man kommer ud på landet, så synes jeg ikke, man ser den helt store forskel fra for 10 år siden. Der lever folk stadig i ekstrem fattigdom og har ikke adgang til rent drikkevand og sundhedsklinikker, uddannelse osv., siger Karen Birgitte Rasmussen, der er regional direktør for Ibis og har arbejdet i Ghana siden 1996.

Ibis arbejder primært i det nordlige Ghana og har fokus på uddannelse. Et af programmerne giver ældre børn, der aldrig kom i

skole, muligheden for at indhente det forsømte ved at deltage i et ni måneders forløb, hvor de bliver undervist på deres lokale sprog og forberedt på at starte i den almindelige skole. Et af problemerne er dog, at det er svært at få kvalificerede lærere i det nordlige Ghana, fortæller Karen Birgitte Rasmussen. Det gør kvaliteten af undervisningen svingende, og så ser forældre, der i forvejen tøver med at sende deres børn i skole, slet ingen grund til, at børnene skal gå der.

En nødvendig udvikling

Den 6. marts er en stor dag for hele Afrika, og Ghana er en central spiller på den afrikanske scene. Landet er netop blevet formand for den Afrikanske Union, Ghana sidder i FN's Sikkerhedsråd og sender fredsbevarende styrker til konfliktramte områder i både Afrika og resten af verden.

I radioen takker en præst Gud for Ghanas mange fremskridt og velsigner landets præsident John Agyekum Kufuor og de prominente gæster, der er kommet til Ghana for at fejre jubilæet. Blandt dem er hertugen af Kent fra England, Nigerias præsident Olusegun Obasanjo, Libyens Gaddafi og Zimbabwes Mugabe.

Formanden ikke på valg

Danmarks ambassadør i Ghana, Flemming Bjørk Pedersen, der har arbejdet i Afrika de sidste 17 år og i Ghana siden 2003, oplever stor vilje til forandring hos den ghanesiske regering. Men han peger samtidig på, at regeringen på nogle områder ikke gør nok.

Blandt de områder, der kunne styrke Ghanas udvikling, nævner Flemming Bjørk Pedersen skabelse af flere arbejdspladser i den private sektor og eksporten, der stadig – som for 50 år siden – er domineret af uforarbejdet tommer, kakao og guld.

Med en samlet bistand på over én milliard dollars om året – cirka 10 pct. af BNP – er Ghana langt fra at være uafhængig af hjælp udefra. Men hos de flagende ghanesere på pladsen under den sorte stjerne er stoltheden stærk. Ghana har bevæget sig ind i anden halvdel af sit første frie århundrede – der forhåbentlig kan bringe de røde, grønne og gule endnu mere selvstændighed.

*Signe Cain er freelancejournalist og besøgte Ghana i marts.
signe@cain.dk*

Modelfoto. Foto: Scanpix / Corbis

I Afrika er medfølelse og social ansvarlighed over for medmennesker noget man kan lede forgæves efter. Spænder menneskesynet i Afrika ben for effekten af udviklingshjælp, spørger den dansk-nigerianske forfatter John Nwako i denne kommentar i anledning af 50-året for Ghanas uafhængighed.

MEDFØLELSE – EN AFRIKANSK MANGELVARE

KOMMENTAR

Det var tider, dengang dronning Margrethe på Als hilste på alle os nødstedte børn fra udviklingslande i den tredje verden. Vi børn boede i 'Børnelandsbyen' under den internationale børneorganisation, Terres des Hommes. Hvert år kom dronning Margrethe til Sønderborg med kongeskibet 'Dannebrog' for at hilse på borgerne.

Dronningen gav os alle et varmt håndtryk, et varmt smil og et lige så varmt blik med på vejen. Jeg følte mig meget værdsat som menneske. Jo, dronningens varme fortalte mig allerede dengang meget om dronningens og staten Danmarks menneskesyn; den fortalte mig om, at mennesker prioriteres højt i det danske – også de mindre heldigt stillede.

Afrika modtager nu mere udviklingsbistand end nogensinde tidligere blandt andet fra Danmark. Men Afrika syd for Sahara bliver i næsten alle dets lande stadig fattigere. Ghana er ingen undtagelse; den 50-årige fødselsars prioriteringer af bekæmpelse af fattigdommen er 'utilfredsstillende', indrømmes det sågar i Danidas Årsberetning 2005.

Kunne det tænkes, at en betydelig årsag til den skuffende afrikanske fattigdomsbekæmpelse kan ligge i, at afrikanere har et andet menneskesyn, end det Danmark og de andre vestlige donorer traditionelt har stået for?

Ud med de fattige

I starten af 2005 havde bystyret i Accra sat sig for at forskønne Ghanas hovedstad. 'Do the Right thing – Join the Campaign for greater Discipline' var ordlyden på de T-shirts, bystyrets opryddere på gaderne i Accra var iklædt. Men det handlede primært om at fjerne menneskene, de såkaldte *petty traders*, de små

handlende. Det tolerante bystyre lovede fra starten af disciplineringen at have nye salgssteder parat til de handlende. Men salgsstederne kunne man ikke engang finde i vejviseren. De eksisterede ikke.

Og de sælgere, der ignorerede salgsforbudet for deres livslysts skyld – ja, de blev slæbt for retten, hvor de fik kæmpebøder eller kunne vælge at sidde straffen af. Ghana skulle jo holdes ren. Og socialhjælp eller lignende findes ikke på disse breddegrader. Medierne kunne da også berette om 'flere bevæbnede røverier' i disse dage.

”

Kunne det tænkes, at en betydelig årsag til den skuffende afrikanske fattigdomsbekæmpelse kan ligge i, at afrikanere har et andet menneskesyn, end det Danmark og de andre vestlige donorer traditionelt har stået for?

Vi har tidligere oplevet lignende 'humane rengøringstiltag' i Ghanas umiddelbare nabo- skab: i den nigerianske megaby Lagos, og også i byen Ibadan. I Abidjan i Elfenbenskysten er indstillingen til de mindre heldigt stillede uovertruffen: I 2006 blev der dumpet 500 tons giftigt kemisk affald i byens udkant – selvfølgelig der hvor de fattige bor, og med regeringens velsignelse. Resultatet var mindst 10 døde og knap 90.000 syge.

I Afrika er medfølelse og social ansvarlighed over for medmenneskene egenskaber, man uacceptabelt ofte kan lede forgæves efter.

En dag fik jeg mig en snak med en læge, der forsvarede, at chefen for Ghanas sygeforsikring efter sigende tjente 78 mio. cedis om måneden (cirka 8.000 dollars) – i udviklingslandet Ghana! Hvordan kan det gå til? Og endnu bedre: Det faktum at mange syge ghanesere dør, fordi de ikke har råd til absurd dyr medicin; det forsvarede lægen også: 'Det er ikke vores problem'. Trefjerdedele af ghaneserne har ifølge landets medier lige nu mindre end to dollars til rådighed om dagen.

Bystyrets og lægens holdning og synet på de mindre heldigt stillede er typiske i det afrikanske. Jeg støder på dem dagligt, ikke blot i Ghana. Men landet er ekstra interessant, fordi det har haft længere tid til at bekæmpe fattigdommen som selvstændig nation end noget andet sort afrikansk land.

De riger rager til sig

For de velstillede afrikanere gælder det om at rage til sig, altså også i form af irrationelle lønninger med inkompetente regerings velsignelser. Tilmed kører ministre unødvendigt rundt i op til adskillige biler hver. Rige mennesker bliver oftest rigere, og ofte sker det på bekostning af midler, der skulle være gået til de fattige.

Den britiske udviklingsorganisation *Action Aid* påviste i 2005, at hele 61 pct. af midlerne fra de 22 største donorlande ikke nåede frem til de fattige. Det samme gælder sundhedstjenesterne – det har et Verdensbank-studie vist: De modtagende landes regeringer i de 21 lande, studiet omfattede, prioriterede behandling af de rige i højere grad end de fattige – flere afrikanske lande var inkluderet, også

Ghana (Verdensbanken: 'Reaching the poor with health services').

Længes efter at blive værdsat

Men hvad gør donorer som Danida konkret for en gang for alle at stoppe dette vanvid, altså udover at give de rige flere penge?

Jeg er faktisk pludselig blevet i tvivl om, hvorvidt Danida og de andre donorer reelt ønsker at gøre noget ved denne uholdbare situation; for det gælder jo om fortsat at få ubegrænset adgang til Afrikas ressourcer; og så gælder det om at holde Vesten ren for rejse- lystne afrikanere.

De positive værdier og menneskesynet, dronning Margrethe viste mig hele tre år i træk i starten af 1970'erne, er vist ikke rigtigt blevet eksporteret sydover af den danske stat. Fortrydeligt er det, for de fattige og nødstedte afrikanere, jeg har mødt, har hyppigt givet udtryk for, at de længes efter at blive værdsat, specielt af deres statslige ledere.

Spørg bare de små gadehandlere i Accra: Den dag i dag er langt de fleste endnu ikke blevet overflyttet til de af bystyret for længst udlovede nye salgssteder. Men bøder og spjældture modtager de stadig – med kys- hånd, forstås.

John Nwako er forfatter og har boet i Vestafrika siden 2001 – primært i Nigeria og Ghana. Han er dansk-nigerianer og boede i Danmark fra 1971-2001. For tiden arbejder han med forslag til en essay-udgivelse om den afrikanske mentalitets betydning for Afrikas udvikling.

VEJEN MED DILEMMAER

Området omkring Rio San Juan og bufferzonerne op til Indio Maiz er trængt. Selv et godt stykke oppe ad floden findes der kun skov i en smal bræmme på den ene bred, mens der endnu er frodig regnskov ved den anden.

Dansk bistandspolitik rummer uundgåelige paradokser, hvor ét støtteprogram modarbejder et andet. I Nicaragua redder minerydning menneskeliv, men 'dræber' regnskov – godt bistået af vejbyggeri. For vejbyggeriet, der giver tusindvis af fattige adgang til skole, handel og hospitaler, sætter også turbo på skovhugst og tiltrækker illegale tilflyttere i hobetal.

Tekst og fotos: Ulla Lund

Militærets helikopter summer larmende henover det tykke regnskovstæppe i den centrale og mest beskyttede del af reservatet *Indio Maiz*.

Pludselig dukker en rydning i regnskoven op, som et rødbrunt ar af bar jord midt i alt det grønne.

Selv herude i det vilde østlige Nicaragua ud mod Atlanterhavet, der endnu er uden en asfalteret hovedvej til at forbinde området med resten af landet, rykker civilisation nærmere. Og samtidig med at flere og sikre veje forbedrer folks muligheder for at transportere afgrøder til de nærliggende markeder, få børn i skole og syge til sundhedsklinikker, har de åbnet adgang til at værdifuldt tømmer og andre naturressourcer kan fragtes ud. Og illegale tilflyttere kan slå sig ned.

I Nicaragua er omkring 90 pct. af regnskoven forsvundet siden 1930'erne. Men fra

1970'erne faldt tempoet i rydningen – i takt med det stigende antal landminer, der blev lagt ud i landskabet. Men de er snart væk.

Danmark er det land med størst aktivitet indenfor minerydning og har bidraget til at 27.000 landminer er blevet fjernet. Der ligger nu kun få tilbage.

Tilbage i 1972 var der kun 22 større tømmerselskaber som følge af de få og farlige veje. I 1995 var antallet steget til cirka 600, takket være bedre infrastruktur. Trods disse paradokser hvor dansk og anden bistand hjælper på visse områder, men ødelægger på andre, er valgene indlysende ifølge den danske ambassadør Thomas Schjerbeck:

– Selvfølgelig skal vi fjerne miner, der dræber og lemlæster mennesker, og naturligvis skal vi bygge veje, for Nicaragua hænger ikke sammen hverken geografisk eller socialt. De manglende veje er en blokering for den nødvendige udvikling, der skal få flere mennesker i landet ud af bundløs fattigdom.

At der så er paradokser – det er der ofte – må vi forsøge at løse problemerne parallelt, hvad vi da også gør med den danske indsats.

Danmark begyndte at yde bistand til Nicaragua i 1981 og blev et samarbejdsland i 1993. I 2006 blev der givet 200 mio. kroner i direkte dansk hjælp, og det gør Danmark til tredje største donor.

Veje med fordele og ulemper

Mere end en tredjedel af støtten går til transportsektoren. Befolkningen i landsbyen El Padillo i bufferzonen op til naturreservatet Indio Maiz er ikke i tvivl om at de herude, langt fra alfarvej, ønsker sig et bedre transportnet. Landsbyen modtager dansk støtte til bæredygtig landbrugsdrift.

– Folk her bor spredt. Der kan være halvanden time mellem husene. Jeg er gået to timer i morges for at nå frem hertil. Hver dag må mine børn gå en time hver vej til skole. Og når det har regnet voldsomt, er vi afskåret fra omverdenen – selv vores mulddyr kan ikke kæmpe sig vej, fortæller Maria Lopez, en af de 50 kvinder i Foreningen af Kvindelige Producenter i Indio Maiz.

Også afgrøder må op på hesteryg for at blive transporteret til nærmeste marked, fortæller Hoxacio Obando, mens han laster sadeltaskerne. Nærmeste by er El Castillo et par timer væk. Herfra foregår transporten videre af vandvejen for eksempel til hovedbyen Boca de Sabalos.

Francisco Diaz, der er borgmester for El Castillo kommune, fortæller at for at modvirke den store skovhugst, går en del af den danske støtte via miljøprogrammet til at betale bønder for at 'dyrke' skov på dele af deres jord. Men han understreger også, at der er behov for bedre infrastruktur til den fattige, men skovrige region.

Paradokser

Selve kerneområdet af Indio Maiz er på 3.157 kvadratkilometer. Med diverse bufferzoner bliver det til 18.340 kvadratkilometer, og de syv reservater udgør sammen "Man and Biosphere". Det er et af de sidste og største beskyttede regnskovsområder i verden og under UNESCO's beskyttelse.

Danida har valgt at satse massivt i området især indenfor miljøprogrammet og til dels indenfor transportsektoren blandt andet med støtte til forundersøgelser af en vej til Bluefields, hvor håbet er at vejen blandt andet skal føre flere turister til, men hvortil der indtil nu ikke er vejforbindelse.

”

De manglende veje er en blokering for den nødvendige udvikling, der skal få flere mennesker i landet ud af bundløs fattigdom.

Der er meget delte meninger om dette vejbyggeri, der er i støbeskeen. De oprindelige folk i regionen RAAS er af blandet afrikansk, kreolsk og indiansk afstamning. De og deres sammenslutninger som blandt andet Rama and Kriol Teritorial Government, GTR – Land Rights of Indigenous People, og People of the Atlantic Coast of Nicaragua ønsker bestemt ingen vej.

Linjeføringen vil gå delvis gennem deres jordområde, der svarer til halvanden gange Fyn. De har i årevis kæmpet for de juridiske rettigheder til jorden – med dansk støtte; alt i mens de har måtte se passivt til, mens jordløse bønder, med og uden regeringens vel-signelse, har ryddet skov og bosat sig.

– Vejen vil gøre det endnu nemmere for bønder, tømmerselskaber og andre at slå sig ned i vores område og bruge løs af naturressourcerne. Vi har passet på og brugt skoven bæredygtigt i århundreder. Nu oplever vi andre ødelægge naturen, siger Martina Thomas, fra organisationen for indianske Rama-kvinder i området.

Samtidig understreger hun, hvor meget de

Fortsættes på næste side >

oprindelige folk værdsætter den danske støtte til deres kamp for jordrettigheder.

Nemmere adgang

Et eksempel på sagen set fra en anden vinkel – de tilflyttende bønder – illustrerer José Salino. Han er tidligere contra-soldat og fik som mange eks-soldater tildelt et jordstykke i området:

– I 2001 fik jeg jord og opdyrkede det. Pludselig en dag kom hæren og jagede min og mange andre familier af sted og afbrændte vores hytter. Siden har vi forsøgt at få at få jorden tilbage via retten. 103 familier oplevede det samme som os. Nu lejer jeg jord hos en ven i Padillo mod at betale ham leje i sække af de bønner, jeg høster.

Men flere familier, der fik tildelt jord, solgte deres land. Nogle for hurtige penge, andre i den tro, at de blot kunne få noget andet – andre igen blev snydt af opkøbere, der lovede dem endnu bedre jord. Resultatet har været, at mange er brudt ind i den totalt beskyttede del af Indio Maiz, har brændt skov af og slået sig ned – indtil hær og militærmyndigheder slog til.

Der lever omkring 22.000 personer i landsbysamfundene i den vestlige del af bufferzonen, som er El Castillo Kommune.

I øjeblikket tegner de to store regioner RAAS og RAAN sig kun for otte procent af landets veje, men fremtiden ser anderledes ud blandt andet med den nye Bluefields-vej. I mellemtiden har japanerne støttet en anden og lidt nordligere linjeføring – dog kun i en bred jordvej-udgave. Så både tømmefirmaer og landsbybeboere får, på godt og ondt, nem adgang til markeder – for afgrøder såvel som tømmet.

Ulla Lund er freelancejournalist samt medlem af Danidas Oplysningsudvalg.

Berrios López og Calixto har omlagt deres jordområde - med plads til at starte kakaoproduktion op og fastholde mere skov.

FAKTA

De to Atlanterhavsregioner RAAS og RAAN udgør næsten halvdelen af landets areal og er rige på naturressourcer. Der er tale om de fattigste områder i hele landet. 60 pct. lever i fattigdom og 29 pct. i ekstrem fattigdom. Derfor har Danmark koncentreret en stor del af sin bistand her.

Er Latinamerika på vej ud af dansk bistand? Nej, fastslår udviklingsminister Ulla Tørnæs. Der er ingen planer om at trække os ud af Nicaragua eller Bolivia. Foto: Scanpix / Corbis

LATINAMERIKA – FATTIGT NOK?

U-landsorganisationen Ibis udtrykker bekymring for, at regeringens nye ambitiøse bistandsmål for Afrika helt vil fortrænge Latinamerika fra dansk udviklingsbistand. Bekymringen er ubegrundet, siger udviklingsministeren.

Af Niels Boel

– Vi må i højere grad samle vores ressourcer. Vi vil få endnu mere ud af at målrette udviklingsbistanden til én bestemt del af verden, som efter vores mening skal være Afrika.

Sådan lød det fra Venstres daværende udenrigsordfører Troels Lund Poulsen, da partiet i foråret sidste år lagde op til at udfase støtten i Asien og Latinamerika for at øge hjælpen til Afrika, den internationale bistandsscenes donordarling.

Latinamerika har aldrig for alvor fyldt i dansk udviklingsbistand. Og forholdsmæssigt er tendensen altså for nedadgående. Det fyldte 10 pct. af dansk bistand i 2000 – 2004, 8,7 pct. i 2005 og 7,4 pct. i 2006. Alligevel er det for tidligt at kigge i vejviseren efter Latinamerika som bistandsområde. Udviklingsminister Ulla Tørnæs slår koldt vand i blodet:

– Der er ikke sket en neddrøling af støtten til Latinamerika. I absolutte tal er bistanden snarere svagt stigende. Bistanden til Latinamerika var ca. 525 mio. kr. i 2004 og beløber sig til ca. 540 mio. kr. i 2006.

Ulla Tørnæs medgiver, at 'Danmark har øget fokus på Afrika' og at 'det naturligvis betyder, at den andel af bistanden, som går til Latinamerika, bliver mindre'. Ministeren påpeger desuden, at 'Danmark har et rigtig godt samarbejde med Latinamerika'. Ulla Tørnæs besøgte Bolivia, det ene af Danmarks to programsamarbejdslande i Latinamerika, i januar i år, og hun ser i dag med optimisme på udviklingen i landet.

– Under mit ophold så jeg, hvordan den danske bistand har bidraget til, at de oprindelige folk har fået et bedre liv gennem dansk støtte til sikring af oprindelige folks ret til jord, gennem støtte til landbrugsudvikling og

bekæmpelse af forurening ved minedrift for bare at nævne et par områder. Den danske støtte virker i Latinamerika, understreger hun.

”

Det giver ikke megen mening at tale om kontinenter. For der er enormt store forskelle på landene på hvert kontinent.

Vagn Berthelsen, Ibis' generalsekretær.

Latinamerika er vigtig

Generalsekretæren for U-landsorganisationen Ibis Vagn Berthelsen er glad for ministerens udtalelser. Han udtrykker dog bekymring over, at Venstres oplæg stadig hænger i luften. Han understreger betydningen af et fortsat dansk bistandssamarbejde med Latinamerika og medgiver at Latinamerika oplever en økonomisk vækst.

– Men skellet mellem rig og fattig vokser sig større. Det er det kontinent på kloden, som har den mest ulige fordeling. Ibis synes, det er forkert at droppe Latinamerika som kontinent i forhold til bistanden. Det giver ikke megen mening at tale om kontinenter. For der er enormt store forskelle på landene på hvert kontinent, lyder det fra Ibis' generalsekretær.

Til tider er det ganske enkelt godt nyt, når lande ikke længere kan modtage bistand. Det gjaldt for nylig El Salvador, hvor såvel Ibis som Mellemløselig Samvirke har måtte lukket landekontorerne. Grunden er, at landets BNI er for højt. Danmark har øvre BNI-grænser for tildeling af forskellige typer af bistand. BNI-tallene kritiseres undertiden, fordi stigning i national indkomst ikke nødvendigvis afspejler en bæredygtig udvikling, men måske snarere 'tomme kalorier' som skattefrie frihandelszoner (hvor teknologi og produktion ikke bliver i landet), overførsler fra udvandrere eller indkomster fra minedrift eller olieudvinding. Alligevel finder Vagn Berthelsen det fornuftigt at operere med øvre BNI-grænser.

– Når landene er over et bestemt niveau, så er u-landsbistand ikke en faktor, som betyder

tilstrækkeligt meget. Så er det rigtigere at støtte fattigere lande. Det er derfor, at El Salvador faldt for den grænse.

Ud over bistandsaspektet mener Vagn Berthelsen, at der også fra dansk og europæisk side er en bredere interesse i at opretholde links og samarbejdsrelationer på forskellige leder og kanter med det latinamerikanske kontinent.

– Hvis man kigger på de internationale politiske og økonomiske bevægelser, så er Latinamerika ikke uvigtig i forhold til europæiske interesser. Samtidig med udviklingssamarbejdet får man som sidegevinst nogle bredere relationer til kontinentet.

Udviklingsminister Ulla Tørnæs erklærer sig bevidst om, at den relative velstand i Latinamerika dækker over enorme forskelle. Hun ser for eksempel de oprindelige folk som et fortsat indsatsområde i Latinamerika. I Danidas strategi for oprindelige folk er disse også undtaget bestemmelserne om et øvre nationalt indkomstloft, og de oprindelige folk i Latinamerika hører til den fattigste del af kontinentets befolkninger.

– Og der er ingen planer om at trække os ud af de to programsamarbejdslande, Nicaragua og Bolivia. Danmark bliver i Latinamerika, fastslår ministeren med syvtommersøm.

Danmark genåbnede sin ambassade i Buenos Aires februar 2007.

Niels Boel er freelancejournalist.

DANSK BISTAND TIL LATINAMERIKA

Når Latinamerika-bistandens relative andel af den samlede udviklingsbistand er faldende, mens den i absolutte tal stiger (fra 525 mio. kr. i 2004 til ca. 540 mio. kr. i 2006), hænger det sammen med velfærdsstigningen i Danmark og den favorable dollarkurs. De 0,8 pct. af dansk BNP, som går til u-landene, bliver til stadig flere penge.

NY BOG OM MELLEMMERIKA

Læs også om 'Bananrepublik', en ny bog om Mellemmamerika, s. 23.

HERTUGEN OG BISTANDEN

Med sit EU-medlemsskab blev Tjekkiet et land, der igen giver bistand. *udvikling* har besøgt landet med de nye bistandspligter, eget 'Tjekida' og en ægte hertug som udviklingsminister.

Tekst og foto: Mads Mariegaard, Prag

Ti nye EU-lande er i gang med at etablere deres egne bistandssystemer, men kun ét har en prins og hertug forrest i bestræbelserne.

Er Hans Durchlauchtighed Karl Johannes Nepomuk Josef Norbert Friedrich Antonius Wratislaw Mena von Schwarzenberg manden, der kan bringe Tjekkiets udviklingsbistand op i europaklasse?

Det spørger de sig selv om i den tjekkiske bistandsverden, efter at syv måneders parlamentarisk fastfrysning sluttede i januar, da parlamentet godkendte en ny regering med aristokraten Schwarzenberg som udenrigsminister og minister for udvikling.

Dermed kan der igen komme gang i den proces, mange i det tjekkiske bistandsmiljø håber vil ende med etableringen af en organisation, hvor bistanden samles, administreres og evalueres.

Udgangspunktet er en fortid som donor i 60'erne og 70'erne, hvor Tjekkioslovakiet hjalp andre kommunistiske lande. I begyndelsen af 90'erne – efter Fløjlsrevolutionen og den pragmatiske deling af landet – fik Tjekkiet selv hjælp i den politiske og økonomiske overgangsfase.

Siden 1996 har Tjekkiet igen ydet bistand, og som de øvrige nye EU-lande har Tjekkiet lovet at bestræbe sig på at øge bistanden markant de kommende år.

Ikke et udviklingsland

Hvis den tjekkiske udviklingsbistand har et centrum, er det Cernin-paladset, det tjekkiske udenrigsministeriums fornemme hovedsæde, hvorfra Hana Sevcíková, som er chef for ministeriets afdeling for udviklings samarbejde og humanitær bistand, og omtrent tyve medarbejdere som administrerer bistanden.

Overfor sig har de Prag-slottet, som er oldtidens største, og lidt længere væk Danmarks ambassade, den gotiske Karlsbro og resten af den gyldne stad, hvor Kafka skrev sine bøger og Dvořák sine symfonier.

– Det her har jo aldrig været noget udviklingsland – det kan du jo også se, siger Hana Sevcíková på dansk, fordi hun er tidligere ambassadør i København. Hun står gerne ved sit lands fortid som bistandsmodtager, men gør det også klart, at hun betragter det som en historisk parentes.

– Vi har genoptaget noget, det socialistiske regime gjorde, siger Sevcíková.

– Og det er jo både godt og ondt...

Det gode er, at overgangen fra kommu-

Tjekkiet giver 0,11 pct. af sit BNP til bistand og er dermed bistandsførende indenfor kredsen af de nye EU-medlemsstater. Ill.: Rasmus Meisler / Spiltdaifit ApS.

nisme til kapitalisme har klædt tjekkerne på til at bistå lande, der selv befinder sig i en overgangsfase.

– Hvis rådgiverne kommer fra lande med meget sofistikerede systemer, som har kørt i mange år, kan det være svært at finde et fælles sprog. Vores rådgivere skal ikke begynde helt forfra, når det gælder emner som grænsekontrol og statsstatistik, mener Sevcíková.

Til gengæld må tjekkerne slås med en kommunistisk bistandstradition, hvor de største virksomheder med de bedste kontakter i regeringen løb med bistandskontrakterne og scorede kassen på det.

– Der var en forståelse af, at bistanden skulle gavne donorlandet og bruges til eksportpromovering, erkender Hana Sevcíková.

Kommunismen spøger

I dag afgøres bistandskontrakterne i åbent udbud og udviklingslandenes efterspørgsel i første række. Men fortidens tankegang er ikke væk, mener Simon Pánek, der er leder af en af Tjekkiets største bistands-NGO'er, *People in Need*. Som eksempel nævner han valget af det tidligere kommunistiske Vietnam som programland.

– Vietnam er til fordel for industrien, siger Pánek og tilføjer:

– Landet har brug for investeringer, ikke bistand. Jeg så gerne flere mindre udviklede lande – flere lande i Afrika syd for Sahara.

Af Tjekkiets otte programlande er de seks asiatiske og sydøsteuropæiske, men det er kun naturligt at vælge lande, man deler en

historie med, mener Dagmar Kuchtová, vicechef for Tjekkiets Industriforbund (svarende til Dansk Industri), som selv har foreslået de fleste af programlandene.

– Det er lande, hvor vi har været aktive før, hvor der er brug for vores produkter, og hvor

”

Hvis rådgiverne kommer fra lande med meget sofistikerede systemer, som har kørt i mange år, kan det være svært at finde et fælles sprog.

Hana Sevcíková

der er mulighed for kulturel udveksling, siger Kuchtová.

Det geografiske fokus er en afgørende forskel på Tjekkiet og flere af de gamle EU-lande, for eksempel Belgien og Frankrig, som har stærke historiske interesser i Afrika. Hertil kommer forskellene i bistandssystemernes størrelse og opbygning, og det gør det svært for Hana Sevcíková at bruge den hjælp, hun har fået tilbudt af flere af de gamle EU-lande, heriblandt Danmark.

– Det må ikke misforstås som utaknemmelighed, men vi har ikke samme historiske og institutionelle forudsætninger som de vesteuropæiske lande, og derfor har vi heller ikke de samme interesser. Hvert land må finde sit

eget system, siger Sevcíková.

Svage i Bruxelles

Det er nu mere end tusind dage siden, Tjekkiet og ni andre lande blev medlemmer af EU. Året efter udvidelsen mødtes landene i Bruxelles, hvor de lovede at bestræbe sig på at yde 0,17 procent af BNP i bistand i 2010 og 0,33 i 2015.

Selvom Tjekkiet i dag ligger forrest i det nye Europa med 0,11 pct. af BNP, står det allerede nu klart, at det bliver svært at nå målet. Med et heftigt stigende BNP og presset af andre EU-opgaver har Tjekkiet lavet sin egen målsætning om mere beskedne 0,13 pct. i 2009.

Men EU-medlemskabet stiller ikke kun krav – det åbner også muligheder. Tjekkiske virksomheder kan nu deltage i fælles EU-projekter i udviklingslandene, og tjekkiske NGO'er kan få del i EU-penge til egne bistandsprojekter.

Problemet er bare, at både virksomheder og NGO'er i Tjekkiet har svært ved at gribe mulighederne, blandt andet fordi Tjekkiet – ligesom de øvrige nye EU-lande – har en svag lobby i Bruxelles, hvor der for eksempel kun er én tjekke til at tage sig af bistand.

– Tjekkiske virksomheder har brug for hjælp i Bruxelles, siger Dagmar Kuchtová fra Industrisammenslutningen. Således har ingen eller meget få tjekkiske virksomheder deltaget i EU-projekter i udviklingslandene, selvom Tjekkiet er med til at finansiere dem.

Også de tjekkiske NGO'er har det svært i

Fortsættes på næste side >

konkurrencen med de garvede vesteuropæiske kolleger, fortæller Simon Pánek fra *People in Need*. Også han nævner den svage tjekkiske lobby som en årsag.

– Hertil kommer, at vi har svært ved at skaffe privat medfinansiering på grund af vort lands historie, og så er vi ikke gode nok til at skrive ansøgninger. Men det går i den rigtige retning, siger Pánek og tilføjer:

– Vi får flere penge hvert år.

Og de tjekkiske NGO'er har udsigt til endnu flere midler. Med ansøgningsfrist i forrige måned øremærkede EuropeAid omkring 75 millioner danske kroner til initiativer, der kan øge interessen for udviklingslande i de nye EU-lande.

Bistanden er 'et rod'

Ud over at kræve og tilbyde bistandsmidler har EU-medlemskabet også inspireret et tjekkisk ønske om at samle administrationen af bistanden, som i dag er fordelt på ni forskellige ministerier.

– Landene harmoniserer sig i EU, og donorerne harmoniserer sig i udviklingslandene.

Men hvordan skal vi harmonisere os med andre lande, når vi ikke engang har harmoniseret os selv? spørger Hana Sevcíková.

Et af problemerne ved, at bistanden administreres af ni forskellige ministerier, er, at prioriteringerne afhænger af ministeriernes interesser – ikke af landets kompetencer, mener Sevcíková.

– Miljø og sundhed er områder, hvor vi har meget at byde på. Miljøministeriet er meget aktivt, men sundhedsministeriet er ikke aktivt; det betragter ikke bistand som en prioritet, siger hun.

Simon Pánek fra *People in Need* kalder det nuværende system 'et rod'.

– Hvert ministerium har sine egne politikker og sine egne metoder, siger han.

– Det, vi har brug for, er et centralt kontor, som kan samle input fra de ni ministerier, og som har ekspertise til at øge bistandens kvalitet, evaluere den og gøre den synligere og mere gennemsigtig.

Den nye struktur har mange støtter, men den møder også modstand i de ministerier, den vil fratage penge og magt. Efter opløsning

af det syv måneder lange politiske magtvakuum venter alle nu på den nye regering og udenrigsminister Schwarzenbergs udspil.

Mads Mariegaard er tidligere journalistpraktikant i Udenrigsministeriet og besøgte Tjekkiet i januar. mads@glashus.dk

Hana Sevcíková er den ledende embedsmand, der skal få tjekkisk bistand bragt op i europaklasse. Foto: Mads Mariegaard.

TJEKKIETS BISTAND

I 2005 brugte Tjekkiet omkring 800 mio. danske kroner på udviklingsbistand, heraf cirka 100 millioner bilateralt.

En tredjedel af den bilaterale bistand gik til miljøprojekter, mens uddannelsesprojekter stod for en fjerdedel.

Halvdelen af pengene blev brugt af virksomheder, mens NGO'er tog sig af en fjerdedel af midlerne.

Tjekkiet gennemførte projekter i 41 lande i 2005. Asien fik mere end halvdelen af pengene, og lidt under en fjerdedel gik til Sydøsteuropa.

Tjekkiet otte programlande er Angola, Bosnien-Herzegovina, Yemen, Moldova, Mongoliet, Serbien-Montenegro, Vietnam og Zambia.

Kilde: Tjekkiet hjemmeside om udviklingsbistand: www.mfa.cz/aid

'TJEKKIDAS' NYE FOLK

I byen Olomouc – to timer fra Prag ligger de nye EU-landes første og eneste universitetsuddannelse i udviklingsstudier.

Af Mads Mariegaard, Prag

Mens embedsapparatet i Prag forsøger at øge Tjekkiet udviklingsbistand, kæmper en gruppe dedikerede akademikere i provinsbyen Olomouc for at skabe en uddannelse, der kan levere kandidater til de nye stillinger, det vil medføre.

Uddannelsen i udviklingsstudier, som ligger på det historiske Palacky-universitet, er de nye EU-landes første, og for de studerende er uddannelsen en vej der bliver bygget, mens de går på den.

Da første hold begyndte på bacheloruddannelsen for fire år siden, anede de ikke, om den kandidatuddannelse, nogle af dem nu er i gang med, overhovedet ville blive godkendt. Til gengæld venter belønningen forude.

EuropeAid - EU's bistandsapparat - har øremærket cirka 75 mio. kroner til NGO'er i nye EU-lande, og samtidig skal de nye medlemslande hæve bistanden til 0,33 pct. af BNP i 2015. Det lykkes næppe, men forsøget alene vil skabe mange nye stillinger.

Fra sommerskole til universitet

Det er snart ti år siden, Pavel Novacek startede en sommerskole i udviklingsstudier, som første år samlede 200 studerende i Olomouc.

De gode erfaringer fra sommerskolen inspirerede ideen om en uddannelse på Palacky-universitetet, hvor Novacek selv underviser, fortæller han på en restaurant nær universitetet.

Pavel Novacek er så travlt optaget af uddannelsen og en forestående studietur til Haiti, at han smutter tilbage på universitetet, så snart han har sat en tallerken store melboller til livs.

Inden Novacek går, giver han sine studerende til opgave at præsentere uddannelsen.

Uddannelsen i udviklingsstudier kombinerer mange forskellige fagområder, men ligger formelt under faget geografi på det videnskabelige fakultet, hvor den hurtigt er blevet en af de tre mest populære.

Men uddannelsen har også været ramt af stort frafald: 19 af de 39 studerende, der begyndte på første hold, er stoppet igen.

– Mange kommer lige fra gymnasiet, forklarer Zdenek Oprsal, som er postdoc-studerende på det videnskabelige fakultet og underviser på uddannelsen i udviklingsstudier. Han fortsætter:

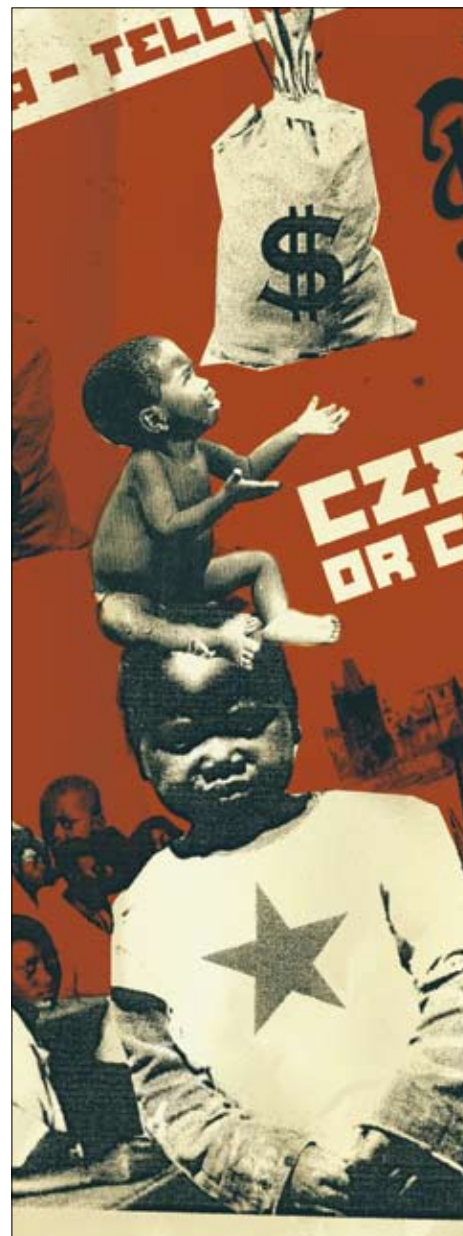
– De vælger uddannelsen af altruistiske årsager, og fordi de synes, udviklingslandene er eksotiske. Men de ved ikke, hvor stressende det kan være at arbejde i et udviklingsland.

Aktive i NGO'er

Af samme grund bliver de studerende opfordret til at engagere sig i NGO'er under uddannelsen.

Eva Vernerova, som var med på det første hold og i dag går på kandidatuddannelsen, arbejder frivilligt i en lokal NGO, hvor hun arrangerer workshops for gymnasielærere. Næste år skal udviklingslande på skemaet, og det er gymnasierne ikke klar til.

Selv vil Vernerova også gerne undervise i udviklingsstudier.

– Det kræver erfaring fra et udviklingsland at blive en god lærer, så jeg har søgt om at komme til Zambia som frivillig, fortæller Eva Vernerova, der analyserede landets gældskrise i sit bachelorprojekt.

En anden måde at forberede de studerende på virkeligheden er brugen af eksterne oplægsholdere. De kommer fra udenrigsministeriet, NGO'er og forskningsinstitutioner og står for næsten halvdelen af undervisningen.

Samtidig vil uddannelsen tilbyde flere kurser på engelsk, så de kan udveksle studerende med universiteter i såvel vestlige lande som udviklingslande, hvor Tjekkiet mangler kolonimagternes historiske forbindelser.

– Vi har brug for et andet perspektiv og mere erfaring i, hvad der virker og ikke virker, siger Petra Krylova, som også går på kandidatuddannelsen og selv har været udvekslet til et universitet i London. Hun tilføjer:

– Selv er vi jo stadig i begyndelsen.

TJEKKIET I TOP

De nye EU-landes bistand

I maj 2005 lovede ministre fra de ti nye EU-lande at bestræbe sig på at øge udviklingsbistandens andel af BNP til 0,17 pct. i 2010 og 0,33 pct. i 2015.

Samme år lå Tjekkiet forrest blandt de nye EU-lande med 0,11 pct. af BNP, efterfulgt af Slovenien (0,10), Slovakiet (0,07), Letland (0,06), Ungarn (0,06) og Polen (0,05).

Kilde: OECD's hjemmeside om udviklingsbistand: www.oecd.org/dac

Palacky Universitet:
www.upol.cz/en

HURRA – VI HAR UNDTAGELSES- TILSTAND

Den provisoriske regering i Bangladesh har erklæret landet i undtagelsestilstand, arresteret dusinvis af korrupte politikere og beslaglagt deres formuer. Hovedrengøringen er blæst i gang i Danmarks mest korrupte samarbejdsland – men kan tempoet holdes?

Af Stefan Katić, Dhaka

Hvis udviklingslande ligesom sodavand og øl blev opdelt i *classic* og *light*, så tilhører Bangladesh uden skyggen af tvivl kategorien *classic*: Strømafbrydelser og slumbebyggelser. Krøblinger, der ihærdigt banker på bilruden. Kaotisk trafik, kaotiske elinstallationer, kaotisk alting. Og korruption. Måske frem for alt korruption. Bangladesh rangerer som nummer 156 på Transparency Internationals liste over graden af korruption i verdens nationer. Kun lande som Haiti, Congo og Sudan er mere korrupte.

Men ikke alt er, som det plejer at være. Den forretningsregering, som efter en længere politisk krise blev udpeget i januar 2006, har overrasket. Efter at have erklæret undtagelsestilstand, har regeringen med kort tids mellemrum offentliggjort to lister over 50 korrupte topfigurer i samfundet – hovedparten er politikere fra de to store, gamle partier BNP og AL (se boks s. 15). Siden er de fleste blevet fængslet og deres formuer, ejendomme og biler konfiskeret.

Den 8. marts blev den tidligere, kvindelige premierminister Khaleda Zias søn, Tarique Rahman anholdt for anklager om korruption. Tariques bankkonti i fem lande er blevet fastfrosset.

– Spørgsmålet er så, hvor langt man vil gå? Tør de også hive Zia selv for retten? Forretningsregeringen er jo trods alt kun 11 mennesker, selvom det er militæret, der står bag ude i kulissen, siger den danske ambassadør i Dhaka, Einar Hebogård Jensen. Han kalder – med diplomatens underdrivelse – de seks må-

Nye tider? Medlemmer af politienheden Rapid Action Bataljon (RAB) får sit et hvil. Foto: Scanpix/AP/FARJANA K. GODHULY.

neder, han har været på posten i Dhaka, for 'meget spændende':

– Vi har jo et problem med undtagelsestilstanden ud fra et demokratisk synspunkt. Men alle, undtagen politikerne, er glade, fortæller Einar Hebogård Jensen, der tilføjer, at folk, der har oplevet revolutionen i 1971, sammenligner det, der sker nu, med Berlins murens fald. Altså en historisk begivenhed.

Oprydning under tidspres

Et 'window of opportunity' kalder direktøren for Transparency International (T.I.) i Bangladesh det da også:

– Det er første gang, vi har en erkendelse fra centralt hold af, at korruption er et problem, siger en optimistisk Iftekhar Zaman og tilføjer:

– Jeg ville blive overrasket, hvis ikke Bangladesh befinder sig højere oppe på listen, når næste års korruptionsindeks fra T.I. bliver offentliggjort. Men der er meget at gøre, for korruption går både i bredden og i dybden.

Når forretningsministeriet om kort tid kaster sig over den vigtige Public Service Commission (PSC), så sker det med hjælp fra Transparency's Bangladesh-afdeling. PSC er

”

Udviklingsbankerne har talt om 'Bangladesh-effekten': Høj vækst i et samfund med en offentlig sektor præget af lav effektivitet og stor korruption.

den statsinstitution, som står for at besætte stillinger inden for hele den offentlige sektor i Bangladesh, og er – udover toldvæsenet – notorisk berygtet for korruption.

Men hvor grundigt kan den midlertidige regering nå at få gjort rent, inden den må

slippe tøjlerne og udskrive nyvalg?

Den korte hukommelse

– Lige nu går kurven opad. Men de har også gjort ting, der skader menigmand. De har ryddet ulovligt opførte slumbebyggelser. Spørgsmålet er, om de kan levere varen – såsom kunstgødning og stabil elforsyning – i forhold til menigmand? Folks hukommelse er kort, og der er en risiko for, at pendulet svinger tilbage. Og jo længere tid der går, jo større bliver presset for at forretningsministeriet skal offentliggøre en valgdato, forklarer Einar Hebogård Jensen.

Et valg, hvor nobelpristageren professor Mohammed Yunus har meldt sig som kandidat, og tilbyder en tredje vej mellem de to gamle partier. Men kan idealisten Yunus gå ind i politik uden at få snavsede hænder? For politik i Bangladesh er pr. definition en profession, som er næsten lige så møgbeskidt som den Buriganga-flod, der passerer gennem Dhaka.

বাংলাদেশ

Færdselsbetjenten holder vagt ved starten af en gade, hvor et skilt viser, at rickshaws ikke må køre ind. Alligevel er gaden tæt af rickshaws. De har bare betalt for at køre ind, og hoster de ikke op med pengene, koster det et hul i dækket med den syl, betjenten har gemt i sin støvle. Ikke videre sofistikeret, men det virker.

Andre, længere oppe i systemet, er mere diskrete. Prisen aftales på forhånd mellem konkurrenterne ved offentlige licitationer – og der er ikke noget at komme efter når revisionen gennemgår bilagene.

Korruptionen er overalt

Korruptionen gennemsyrrer alle relationer og alle transaktioner, og den er måske hovedårsagen til, at Bangladesh er så ludfattigt. Ifølge en rapport fra Verdensbanken ville landets vækst i dag – hvis ikke det lige var for korruptionen – ligge to procentpoint højere end de 6,7 pct., landet havde sidste år.

Korruptionen kan aflæses i eksporten. For varer, der skal eksporteres, skal gennem toldvæsenet.

– Det er ikke til at eksportere rejer, når der er rester af antibiotika i, men fødevarerkontrollen her i landet er meget korrupt, så for 5.-6.000 taka (500-600 kr.) kan du få en eksporttilladelse igennem. Det er klart, at EU ikke ret mange gange skal afsløre medicinrester i en sending rejer fra Bangladesh, før den dør lukkes helt, siger Danida-rådgiver Peter Quist Thomsen, der mener, at der burde etableres et privat kontrolsystem.

Med et så korrupt statsapparatet kunne det være nærliggende at pege på muligheden for at kanalisere en større del af bistanden gennem NGO'erne.

Men også de må fungere på samme betingelser som resten af det bangladeshiske samfund: Skal en NGO have en kontrakt om at levere en serviceydelse, så skal de betale typisk 200.000 taka (20.000 kr.) under bordet for at få kontrakten. Og de penge skal hentes ind igen:

– Det kan ske ved, at de NGO-ansatte skal betale de første 10 måneder af deres løn for at få jobbet. Eller ved at omgås kontrakten. Som Peter Quist Thomsen, der arbejder med fiskeri indenfor Danidas landbrugssektorprogram, siger:

– Jeg har hørt om masser af NGO-projekter, hvor der snydes. Der skulle have været givet fem trænings-sessioner, men der bliver

Vi har jo et problem med undtagelsestilstanden ud fra et demokratisk synspunkt. Men alle – undtagen politikerne – er glade.

Ambassadør Einar Hebogård Jensen, Dhaka

kun givet én. Og så videre.

De Bilka-kataloger, der dumper ind ad brevsprækken, er layoutet i Dhaka af grafikere, der tjener 1.000-1.500 kr. om måneden. Stadig flere vestlige firmaer får øje på Bangladesh som et interessant land at outsource til, efterhånden som lønningerne i Indien og Vietnam stiger. Både tekstil- og it-industrien

Korruption – dyrest for de fattige. Mens fattige husstande i Bangladesh i snit bruger 10 pct. af deres årsindkomst på at betale bestikkelse, så kan de mere velstillede husstande nøjes med 2,5 pct. Det viser en undersøgelse fra Transparency Internationals Bangladesh-afdeling. Her er en gruppe vejarbejdere (jo, den er god nok!) Foto: Stefan Katić.

klarer sig rigtig godt.

Den relativt høje vækst har betydet, at udviklingsbankerne har talt om 'Bangladesh-efekten': Høj vækst i et samfund med en offentlig sektor præget af lav effektivitet og stor korruption.

Trods høj økonomisk vækst ligger antallet af fattige mennesker på samme niveau, selvom det samlede befolkningstal vokser. En slags sejr. Men skal der blive tale om egentlig fattigdomsbekæmpelse, skal væksten helt op på mindst otte pct.

Og så har vi slet ikke talt om de klimaændringer, der uden tvivl vil ramme det flade, lavtliggende, tætbefolkede land. Langt de fleste mennesker bor fortsat på landet, langt fra både it-industri og tekstilfabrikker.

Man kan ligefrem se det, når man kører gennem landet. Dette er et tætbefolkede land. Det kan virke helt uoverskueligt, hvordan de mange rickshaw-kørere og ris-bønder med frimærkestore jordlodder nogensinde skal blive bare lidt mere velstående. Men så er det værd at tænke på, at Kina, Indien, Malaysia, Vietnam og mange andre lande i regionen for en halv generation siden var lige så ludfattige.

– Landet kunne blive det nye Vietnam, og jeg håber, det kommer til at ske i vores tid, siger ambassadør Einar Hebogård Jensen.

Serviceapparat uden service

Dansk bistand har i mange år siddet på to stole: Den ene hedder fattigdomsbekæmpelse, den anden hedder god regeringsførelse.

Hvad det første angår, så er Bangladesh et godt sted at være, hvis man vil være et sted, hvor rigtig mange fattige er samlet på ét sted:

– Man kan roligt være ærlig og sige, at folk har brug for hjælpen, fastslår den danske ambassadør.

Mindre komfortabelt har det været at sidde på den anden stol: god regeringsførelse.

Fra dansk side har medicinen heddet dialog – i samlet trop med EU-partnerne – med re-

geringen i Dhaka samt øget støtte til civilsamlingsorganisationer, så de bliver bedre til at stille krav til myndighederne.

Her er det ny forretningsministerium og dets krig mod korruption sød musik i Danida-øren.

Folk, der har oplevet revolutionen i 1971, sammenligner det, der sker nu, med Berlin-murens fald.

Einar H. Jensen, Dhaka

Ingen tvivl om, at krigen mod korruption betyder, at embedsmænd hele vejen ned gennem systemet er blevet mindre kry med hensyn til at forlange 'speed money', som det så poetisk hedder.

Men det ændrer ikke ved, at regeringsapparatet er ganske trægt. Mange gode reformer er blevet vedtaget, men aldrig gennemført.

Den danske ambassadør kalder det 'fortvivlende', så dårligt fungerende statsinstitutionerne er.

En departementschef i et ministerium tjener, hvad der svarer til 2.000 kr. om måneden. Og mange embedsmænd ser det ikke som deres rolle at tjene offentligheden på den anden side af ministeriets tykke vægge. Der er i høj grad brug for reformer af den offentlige sektor, så de ansatte kan leve af den løn de får.

– Der er en enorm mangel på *commitment* fra regeringsembudsmandenes side. De er hernede én gang om året, konstaterer rådgiver Peter Quist Thomsen, som bor og arbejder i Patuakhali i det sydlige Bangladesh. Han vurderer, at kun halvdelen af Landbrugs- og fiskeristyrelsens rådgivere – rural extensions – virkelig leverer varen. 'Mangel på benzin til motorcyklen', lyder den hyppigste

undskyldning for, hvorfor de ikke har været ude i landsbyerne og besøge de bønder og fiskere, de er ansat til at servicere.

Men forretningsministeriets felttog mod korruption betyder på sigt måske også, at landets offentligt ansatte er i gang med at revidere deres egen rolle.

For nyligt blev Einar Hebogård Jensen under et besøg i den sydlige del af Bangladesh udstyret med en vagt, der blev placeret på gaden natten over udenfor det hotel, han sov på. Næste morgen gik ambassadøren ned og tilbød manden en kop te. Svaret lød promte:

– Nej tak, sir. Jeg er *government officer*.

Man kan smile af denne måske noget overdrevne tolkning af nul-tolerance over for korruption. Men det varsler måske begyndelsen på en ny tid for en plaget nation?

Stefan Katić besøgte Bangladesh i marts måned. stekat@um.dk

VALGET DER BLEV AFLYST

Bangladesh har i årtier været styret af de to partier Bangladesh Nationalistparti (BNP) og Awami-Ligaen (AL). Flere iagttagere ser i højere grad BNP og AL som syndikater snarere end traditionelle, politiske partier.

Ifølge forfatningen skulle der have været afholdt parlamentsvalg i januar i år. Som følge af utilfredshed med sammensætningen af valgkommissionen og ikke mindst med unøjagtige valglister (Vælgerlisten med 90 mio. mennesker vurderes at have 10 mio. vælgere for mange), valgte oppositionen AL at trække sine kandidater fra valget. Da der således ville blive tale om et valg uden deltagelse af det største oppositionsparti, valgte FN, EU og en række andre valgobservatører at trække deres observatører ud af landet.

Herefter valgte præsidenten at erklære undtagelsestilstand og træde tilbage. Bangladesh regeres nu af et forretningsministerium, der ledes af landets tidligere nationalbankdirektør, dr. Fakhruddin Ahmed, som også tidligere har arbejdet for Verdensbanken i en årrække.

বাংলাদেশ

Sådan ser en bistandssucces ud. Harun Majhi – med søn og fisk.

At trække folk op af fattigdommen, betyder også, at den sociale magtbalance ændres. Eller på godt dansk: At misundelse flourer.

HVIS DET GÅR DIN NABO FOR GODT, SÅ PUT LIDT **GIFT** I HANS SØ

Tekst og foto: Stefan Katić, Patuakhali

Harun har stadig sin bærestang. Den træ-bærestang, der for bare seks år siden gav ham en daglig, beskedne indtægt som jordløs daglærer. En kuli, der måtte gå fra hus til hus og tilbyde sin arbejdskraft – en af de utallige i Bangladesh.

Nu viser han os det redskab, han i dag har lige så lidt brug for som danske bønder har brug for spinderokken og smørkværnen.

Det er snart seks år siden, at Harun Majhi fra landsbyen Hazipur nær Kolapera gennemførte et træningsprogram i fiskeopdræt, tilbudt af Danidas program for fiskeri. I dag driver han og familien en blomstrende forretning med at opdrætte fiskeyngel, der sælges videre til de talrige små dambrug i området.

Harun er indbegrebet af en bistandssucces. Det er præcis sådan en bistand-der-virker-historie, man allerhelst vil vise frem, når udenrigsudvalget, Danidas Styrelse eller bare en journalist er på besøg.

Og Haruns hus er et godt sted at gæste. Entusiasme og stolthed lyser ud af øjnene på ham, og han kan slet ikke blive færdig med at vise frem, mens hans hustru, Beena, byder gæsterne *jojobi'er* – en slags små grønne mirabeller.

I dag opdrætter han syv forskellige arter af karpfisk, som sælges til dambrug i hele området. Et salg, der sidste år indbragte familien 225.000 taka – over 20.000 kr. Herfra skal så trækkes nogle beskedne produktionsomkostninger. Den lokale fiskerådgiver fra Danida-projektet tilser kvaliteten af ynglen, men elers er produktionen helt selvkørende.

Det er i øvrigt ikke kun Harun og hans familie, der har oplevet succes ved at kaste sig over dambrug.

Træning i fiskeopdræt har givet deltagerne gode indtægter. Således får deltagerne deres investering tjent ind allerede indenfor det første år.

I gennemsnit er produktiviteten gået op fra et årligt udbytte på omkring 400 kg fisk pr. hektar til 3.000 kg fisk pr. hektar!

Gift i dammen og tyveri af fisk

Ingen i Hazipur har været bedre til fisk end Harun, som – efter lokal standard – er blevet ganske velhavende.

”

Hælder man penge og træning ind i et område, giver det ikke kun udvikling. Det giver også uro i den lokale hakkeorden.

Ukendte naboer har derfor hældt gift i en af hans 20 små fiskedamme. Også tyveri af fisk forekommer. Haruns oplevelse er ikke unik – flere fra målgruppen har oplevet noget tilsvarende, fortæller rådgiver Peter Quist Thomsen.

– At de er blevet mere velhavende, har betydet en social konflikt, tilføjer Abdullah Al-Masum, fiskerikoordinator i den regionale komponent for fiskeri og husdyr, som er en del af Danidas landbrugssektorprogram i Bangladesh.

Næppe noget, planlæggerne af fiskerikomponenten havde kunnet analysere sig frem til, dengang programmet blev planlagt. Hvis der er en pointe – udover at misundelse også trives i landsbyen Hazipur – så er det, at udvik-

lingsbistand indeholder et vist element af uforudsigelighed.

Det er svært at regne sig frem til, hvordan folk reagerer på forandringer. Men hælder man penge og træning ind i et område, giver det ikke kun udvikling. Det giver også uro i den lokale hakkeorden.

Saltvandet trænger ind

Harun er i øvrigt fortsat formelt set jordløs. Det er hans gamle far, Zakir, der ejer den 3.600 kvadratmeter lille grund, der brødføder hele familien, som også tæller to sønner på fem og seks, som hjælper til så godt de kan.

De syv-otte cementtanke til fiskeyngel på forskellige udviklingstrin har Harun selv bygget.

Grundvandet i området er, som så mange andre steder i det sydlige Bangladesh, forurennet med indtrængende saltvand, så man skal i dag bore 150 meter ned for at finde rent ferskvand. Vandet, som fiskene går i, er derfor regnvand, opsamlet og pumpet op i en beholder på det flade tag på familiens hus.

HØJ PRODUKTIVITET

Træningen i fiskeopdræt betyder, at hvis dambrugeren har et produktionsareal (ejet eller lejet) på 0,5 hektar, vil den årlige indtægt – ved en meget konservativ beregning – være steget fra omkring 10.000 taka (1.000 kr.) til omkring 75.000 taka (7.500 kr.) og det for udelukkende fiskeopdræt. Inkluderes rejer og grøntsager i driften – som det vil ske i Fase II – vil indtægtsstigningen være betydelig højere.

– Det vil være utroligt svært, hvis ikke umuligt, at finde lignende produktivitet- og indkomststigninger i andre bistandsprojekter, specielt indenfor landbrugssektoren, siger rådgiver Peter Quist Thomsen, der selv har en fortid som både fisker og dambrugsejer i Danmark.

Før projektet startede, stammede 80 pct. af de små fisk til yngel fra opdræt udenfor området. Efter Danida-kurset sluttede, har de fleste af deltagerne selv etableret et lille dambrug for udklækning af fiskeyngel. Markedet har plads til dem alle, for efterspørgslen i Bangladesh – der har uhyre mængder af småsøer og vandhuller – er stor.

FISK + HØNS + LANDBRUG

Fiskeri-delen under Danidas Landbrugssektorprogram har netop taget hul på en Fase II, der udbygger og viderefører den mest vellykkede del fra første fase, der har løbet 2001-2006.

I det sydlige Bangladesh lever der masser af jordløse, som er ekstremt fattige. Men der er masser af store og små vandhuller og damme. Nogle er dækket af et tykt lag vandhyacinter og ligger ubenyttede hen. Andre fiskes der i, men med ringe produktivitet. Planen er at træne grupper af de fattigste i forskellige lavteknologiske metoder, der kan give et godt udbytte af fisk og kæmperejer.

Fase II bygger på en mere integreret produktion. Det betyder, at landsbygrupperne ikke kun vil modtage træning i dambrug, men også i husdyrbrug og landbrug – samt ikke mindst hvordan man optimalt kan få produktionen til at spille sammen. For eksempel ved at dyrke afgrøder på stativer henover dammen og således spare kostbar plads eller ved at bruge gødning fra husdyrholdet i fiskedammen.

Den store udfordring bliver nu at få de forskellige afdelinger i Ministeriet for Fiskeri og Husdyrhold til at arbejde sammen. Indtil nu har der været vandtætte skodder mellem eksempelvis den afdeling, der arbejder med fjærkræavl og den, der arbejder med fiskeopdræt.

I alt er der sat 202 mio. kr. (178 mio. fra Danida og 24 mio. fra Bangladesh' regering) af til Fase II af fiskeri- og husdyrprogrammet, der også arbejder med aktiviteter for fattige kystfiskere (se siden overfor).

বাংলাদেশ

FISKEN DØR PÅ STRANDEN

**Tonsvis af fiske-
yngel hældes ud
på stranden og
dør, når kystens
fattige er på ulov-
lig jagt efter reje-
larver.**

Tekst og foto: Stefan Katić, Patuakhali

Det er morgen på stranden ved Kuakata i det sydlige Bangladesh. Så langt øjet rækker, breder den Bengalske Bugt sig.

En enlig orangeklædt kvinde sidder på hug i strandkanten med sin blikbalje, sin hvide plastske og en mindre skål. I vandet ud for hende er en dreng ved at stryge et fintmasket net gennem det lave vand. Alt ånder fred. Det ligner næsten et romantisk postkort fra den tredje verden, hvor mennesket lever i pagt med naturen. Men postkortet lyver.

Hvis der sidder en forsker eller en speciale-studerende et sted i verden og fortvivler over ikke at have fundet en god case, der kan illustrere en pointe om sammenhængen mellem fattigdom og miljø, så værsgo.

En indtægt til de jordløse

Drengen med det fintmaskede net hælder hele sin fangst af fiskelarver over i kvindens blikbalje. Herefter gennemgår hun som en anden guldgraver nøje hele baljens indhold på jagt efter en lille rødbrun 'orm' på under en centimeter – det er dén, der er guldet. Kvinden med blikbaljen sorterer de små orme fra. De er larver af kæmperejer. I heldigste fald – og det er ved fuldmåne – giver det 100-200 stykker efter 15-20 minutters strygning med nettet.

Resten af baljens indhold – tusinder af kommende fisk, blæksprutter og andre havdyr – hældes ud på stranden. Og et nyt fad fyldes.

De små undseelige larver kan sælges for én taka stykket – 10 øre – til opkøbere fra de talrige rejefarme på kysten af det sydlige Bangladesh.

Naturen er gavmild i det tropiske klima, hvor alt – fisk, planter, bakterier – vokser hurtigt. Så var kvinden i orange den eneste, der hældte et fad fiskelarver ud på stranden, ja så gik det nok endda.

15-20 reje-larver til en værdi af ti øre stykket sorteres fra til salg. Resten af fiskeynglen hældes ud på stranden, hvor den hurtigt dør.

Men for op en halv million fattige langs kysten udgør salget af reje-yngel hele eller en del af deres indtægt. De fleste af dem er jordløse.

Tvunget til kriminalitet

Denne formiddag har Danida sat de illegale reje-yngel-fiskere stævne. 14 mand har været mere nysgerrige end bange og er mødt op. Alle jordløse, som på forskellig vis lever af fiskeri – herunder reje-larver – på stranden ved Kuakata.

Yngel-fiskerne mærker nu, at bestanden er hårdt belastet:

– I dag er fangsten af reje-larver kun 10 pct. af den fangst, vi havde for fem-ti år siden, forklarer en fisker ved navn Afzal.

– *Hvorfor er det sådan?* Svarene falder prompte:

– Overfiskning, siger én.

– Fordi vi også fanger 'mother fish' – fisk med rogn, siger en anden.

– Fordi vi er for mange fiskere, fastslår en tredje, og en fjerde supplerer:

– Effektive trawlere fra Thailand og Indien kommer hertil.

Desuden er fangstredskaberne blevet mere effektive, supplerer fiskerikonsulen-

ten Emdad Hossain, der er projekt-manager i den regionale komponent for fiskeri og husdyr, som er en del af Danidas landbrugssektorprogram i Bangladesh.

Betal og fisk videre

Fangst af yngel er forbudt. Så én gang om året afbrænder politiet konfiskerede, illegale net på stranden ved en spektakulær lov-og-orden-begivenhed til ære for pressen.

Af og til i løbet af året kommer politiet forbi. Fiskerne bedyrer, at politiet blot vejleder dem til at hælde den ikke-salgbare fiske-yngel tilbage i havet.

– *Gør I så det?*

– Ja, vi gør det, men nogle af børnene hælder det ud på stranden, siger fiskerne. Herefter tager uroen og indbyrdes småsnak i lokallet til i styrke – på bangla.

For sandheden er snarere, at politiet slår kloen i de fattige rejelarve-fiskere, der ikke når at stikke af i tide. De uheldige får lov til at aflevere et par pengesedler til politiet – ganske uden kvittering – og herefter fortsætter alt som før. Som fiskerne siger:

– Vi ved, det er illegalt, men vi har ikke nogen alternativer.

– Det er håbløst, at regeringen laver regler uden at have nogen alternativer, siger rådgiver og marinbiolog, Peter Quist Thomsen, som arbejder med fiskerirådgivning på programmet, der netop har taget hul på Fase II. Det har nu været i gang et lille halvt års tid, og en af målgrupperne er de mange fattige, der tjener til dagen og vejen ved illegal strygning og salg af reje-yngel. Men hvad kan man gøre?

Dambrug og hønsehold

– Det er tanken, at vi vil tilbyde noget træning i at drive dambrug med enkelte midler såsom hæve-sænke-net. Hertil kommer så hønsehold og et par andre ting, siger Peter Quist Thomsen, der i øjeblikket arbejder på et idékatalog. Han er udmærket klar over, at en indsats overfor en målgruppe på et par hundrede mennesker langt fra løser problemet:

– Men det kan vise nogle veje, som forhåbentligt kan duplikeres andre steder langs kysten.

I en stor hal tæt ved kysten går et par indiske dambrugsspecialister i disse dage rundt og slider med at få klargjort et stort anlæg med åbne bassiner. Et privatejet anlæg, som Danidas fiskerikomponent har givet teknisk støtte til.

Anlægget, som er det første af slagsen på denne del af kysten, skal udklække fire millioner reje-larver om året og dermed eftersejls efterter reje-larver til dambrug.

Det kan kun gå for langsomt.

বাংলাদেশ

LAV LØN LOKKER

Danske tøjproducenter og it-firmaer har fået øje på Bangladesh – især de lave produktionsomkostninger lokker.

Tekst og foto: Stefan Katić, Dhaka

Overbefolkning, færgeforlis, fattigdom og korruption. Det er nok det billede, mange danskere har af Bangladesh. Selvom det pynkede lidt på regnskabet, at Nobels fredspris i år gik til Grameen-bankens stifter Mohammed Yunus, så er det bare ikke noget let job at 'sælge' Bangladesh – hverken til turister eller til danske erhvervsfolk.

Sådan et job har Ib Albertsen, som er koordinator for Danidas Business-to-Business program, som sidste år afløste Danidas daværende PrivatSektorprogram. Et job, han beskriver som 'en form for ægteskabsbureau'. Det handler om at smede danske og bangladeshiske virksomheder sammen i et langsigtet forhold til gensidig gavn og glæde.

– For B-2-B er det vigtigt, at der er tale om et langsigtet, forpligtende samarbejde og ikke blot handel, siger Ib Albertsen og tilføjer:

– Partnerne fokuserer på det kommercielle, vi på det udviklingsmæssige. Det betyder for eksempel, at vi tager en dialog med virksomhederne om, at vi ikke accepterer forurening eller brug af børnearbejde og bestikkelse.

Lave lønninger

Indtil nu er der indgået 30 joint ventures – 'dem fortrækker vi, for her skal folk selv til lommerne' siger Ib Albertsen – og 25 andre samarbejdsaftaler mellem virksomheder fra

Avanceret stanse-maskine på metalvirksomheden Unitech i Dhaka, som har en joint venture-aftale med nordjyske TRECO.

Danmark og Bangladesh under B-2-B-programmet. En af dem er *Luka Collection*, der producerer strikvarer til blandt andet Dansk Supermarked.

– I starten af programmet var det primært tekstilvirksomheder. Det kan Bangladesh, og det er de gode til, og Bangladesh er ikke underlagt nogen eksportbegrænsningsaftaler sådan som Kina er det. Nu – hvor omkostningsniveauet i Bangalore i Indien stiger – ser vi flere og flere danske it-virksomheder melde sig på banen. Godt en tredjedel af de projekter, B-2-B har her, er it- eller it-relaterede virksomheder, siger Ib Albertsen og tilføjer:

– Det er i høj grad et spørgsmål om omkostninger, når danske virksomheder vil til Bangladesh. DTP'erne (layoutere, red.), der laver brochurer herude, tjener 1.000-2.000 kr. om måneden, og tallet er opadgående. Syersker ligger stadig på under 500 kr. om måneden.

– Vores flaskehals er, at der ikke er danske

virksomheder nok. Der er én interesseret dansk virksomhed til ti bengalske, siger Ib Albertsen, der koordinerer B-2-B-programmet fra ambassaden i Dhaka.

Dårligt image og reelle problemer

Bortset fra Bangladesh' noget problemfyldte image, så er der også reelle problemer, der holder danske investorer væk. Et af dem er et ineffektivt bureaukrati:

– Et dansk konsortium, CS&Partners, er ved at få bygget 13 skibe i Mekna River. Det er billigere end Kina og Vietnam, men alle fittings og teknisk udstyr skal importeres. Der er store problemer med told-myndighederne (korruption, red.), men vi forsøger at gøre vores indflydelse gældende.

– Lige det klassiske spørgsmål: Skal Danida bruge skatte kroner på at flytte danske arbejdspladser til Bangladesh?

– Jamen, jeg er jo tilhænger af globalisering. Jeg tror, at det til syvende og sidst gav-

ner alle. Så må vi også acceptere, at der er noget, vi ikke længere skal lave i Danmark. Tekstilbranchen er et godt eksempel. Den tredjedel af branchen, der i dag er tilbage i Danmark, syr ikke. De laver design, markedsføring, salg og så videre. Havde vi fastholdt, at vi vil sy, så ville branchen dø. Han tilføjer:

– Og husk så endelig, at B-2-B først og fremmest er skabt for at hjælpe den private sektor i Bangladesh.

TEKSTILER TOPPER STORT

Det eksporterede Bangladesh i 2005/06:
(milliarder kroner)

Tøj og tekstiler	33,87
Fisk og rejer	2,50
Jute-produkter	1,82
Lædervarer	1,62
I alt, inkl. andre varer	53,12

Kilde: Bangladesh Bank, Economic Trends.

Kort om Bangladesh

Bangladesh blev selvstændigt i 1971 efter en borgerkrig mellem Vest-Pakistan (i dag Pakistan) og Øst-Pakistan (i dag Bangladesh). *People's Republic of Bangladesh*, som landets officielle navn er, har et areal på 144.000 km² – eller knap halvt så stort som Italien. Der bor 140,5 millioner indbyggere i Bangladesh. Omkring tre millioner arbejder som migrantarbejdere i ud-

landet. I 2004-5 sendte de 3,8 mia. dollars hjem. Eller mere end dobbelt så meget som al bistand til Bangladesh.

90 pct. er muslimer, ni pct. er hinduer (iflg. folketælling fra 2001).
Voksen-alfabetisme: 41,1 pct. (2005)
Forventet levealder: 63 år (2004)
Spædbørnsdødelighed (pr. 1.000 nyfødte): 53 (2002)

Danida i Bangladesh

Danmarks bistand til Bangladesh ligger på 200 mio. kr. pr. år.

Fra 2005 til 2009 er den danske støtte fordelt på fire hovedområder:

- > *Landbrug* (herunder fiskeri og byggeri af biveje): 530 mio. kr.
- > *Vand og sanitet*: 350 mio. kr.
- > *Menneskerettigheder og god regeringsførelse*: 220 mio. kr.
- > *Business-to-Business (B-2-B)*: 125 mio. kr.

Vi glæder os til at møde dig på Bagsværd Kostskole og Gymnasium

I en globaliseret verden er det vigtigt at kende sine rødder og Danmark er et af de bedste og mest trygge steder i verden at være barn og ung.

Bagsværd Kostskole og Gymnasium optager elever fra 6. klasse til 3.g samt elever, der går på Copenhagen International School.

Få mere at vide på www.bagkost.dk, hvor du også kan rekvirere vores brochurer.

Hele verden samles på Bagsværd Kostskole og Gymnasium

Bagsværd Kostskole og Gymnasium

Aldershvilevej 138 / Skovalleen 30 • DK-2880 Bagsværd • Danmark
Phone +45 44 98 00 65 • bk@bagkost.dk • www.bagkost.dk

বাংলাদেশ

OVERHALING MED OKSEKÆRRE IKKE TILLADT

Blandingen af sang, musik og smadrede biler går rent ind hos publikum til trafikfilm i Patuakhali.

Det forpligter at bygge veje. For når den hullede grusvej bliver til en lige, jævn asfaltvej, kan bilisterne køre stærkt. Derfor støtter Danida også et projekt om trafikikkerhed ved siden af vejsektorprogrammet i Bangladesh.

Tekst og foto: Stefan Katić, Patuakhali

Hvilket sted i Danmark er det muligt en fredag aften at samle 150 børn og voksne på en græsmark – uden siddepladser – hvor eneste attraktion er en fremvisning af en lidt rodet film om færdselssikkerhed – tilmed ledsaget af lidt dårlig lyd? Næppe et projekt,

Rådet for Større Færdselssikkerhed ville have held med.

Men i Bangladesh går det fint.

Mørket har sænket sig over byen Patuakhali og det talstærke publikum, der står op og ser film på græsmarken. Et sted ude i mørket brummer en generator, som leverer strøm til videokanonen.

Færdselsfilmen er krydret med musik, for eksempel den uhyre populære sangerinde Mamtaz, der synger en hindi-sang om ikke at hænge udenpå bussen og at man ikke må køre for stærkt, for så kan man ikke nå at bremse. Billedsiden til sangen viser dokumentaroptagelser med smadrede busser og rækker af trafikdræbte efter ulykker. Indimellem klippes til kendte skuespillere og bryske politifolk i uniform, der kommer med formaninger til bilister og fodgængere.

Trafik-info i moskeen

Og formaninger kan synes nødvendige. Et af de første indtryk, der slår den besøgende i Bangladesh, er den halsbrækkende trafik, hvor hidsigt dyttende biler og busser kæmper om pladsen med rickshaws, cyklister, fod-

gængere og oksekærrer. Den ene tæt-på-enulykke-situation afløser den anden, og det er da heller ikke altid, det går godt.

Mens der i vestlige lande årligt er fem dødsfald for hver 10.000 biler, så er tallet 125 pr. 10.000 biler i Bangladesh, altså 25 gange flere.

– Her i landet er 65 pct. af de trafikdræbte fodgængere. Og de fleste bliver dræbt, når de krydser vejen, fortæller A.K.M. Khairuzza-man, som er projektleder i BRAC, en national NGO, som har påtaget sin den ambitiøse opgave at få folk til at køre pænt. I Patuakhali-provinsen, hvor Danida har bygget en pæn del af hoved- og bivejene, betaler Danida sideløbende BRAC for at gennemføre en kampagne for større sikkerhed i trafikken.

Og det kan ses. Eksempelvis kører 80 pct. af alle cykelrickshaws i Patuakhali by nu rundt med en stor, hvid refleksbrik bagpå.

På markedspladsen og i moskeen

BRAC's metode er at etablere lokale grupper for trafikikkerhed ude i landsbyerne. Deres opgave er at analysere særligt farlige steder i trafikken og søge at forbygge ulykker. Mange af

de problemer, trafik-græsrodderne har oppe at vende, ligner til forveksling den danske trafik:

– Folk kører for hurtigt forbi skolen. Vi vil derfor etablere et cementbump, siger Abdul Malek, som er formand for trafikikkerhedsgruppen i landsbyen Mohish Kata. Han fortæller, at gruppen også informerer om en bedre trafikkultur på markedspladser og i moskeerne.

BRAC har også organiseret frivillige, der går fra hus til hus og taler med folk i alle husstande, der bor mindre end 500 meter fra en hovedvej. Og skolepatruljerne, der – ganske som i Danmark – sørger for at poderne kommer sikkert over skolevejen.

Færdsel på skoleskemaet

Men grundstenen i BRAC's arbejde er grundskolerne, mens morgendagens bus- og lastbilchauffører endnu er modtagelige for sund fornuft.

I 49 grundskoler i Patuakhali har eleverne de seneste 5-6 måneder modtaget færdselsundervisning med BRAC's materialer. Hver skole har valgt to lærere, som trænes af BRAC to dage: en dag om færdselssikkerhed og en dag om at undervise i færdsel. Grundstenen i undervisningen er en flip chart, et stort paphæfte med billeder af forskellige typiske situationer i trafikken: Rickshaws uden lys på, oksekærrer på vejen, folk der sidder på ladet af lastbilerne, sælgere der har spredt varer ud i rabatten, så fodgængere må ud på vejbanen – alle med et rødt kryds hen over. Måske ikke vanvittigt sofistikeret, men det virker – og ikke mindst kan det bruges i et land, hvor der ofte er strømafbrydelser.

udvikling besøgte en lille landsbyskole udenfor Amtoli, og talte med 30 af de 13.000 elever, der indtil nu har modtaget færdselsundervisning.

– Kan I lide færdselsundervisningen?

– Jaaaa, svarer de i kor.

Hvorfor?

– Fordi det er spændende at se på flip chartet og fordi det hjælper os sikkert til at krydse vejen, svarer én fornuftigt.

– Det vil redde vores liv, svarer en anden udramatisk.

udvikling spørger, om nogen af eleverne på et tidspunkt har været tæt på en ulykke:

– Engang hang jeg bag på en rickshaw, og da jeg kom til mit mål, hoppede jeg af, men fik skrabet knæ og albuer, så jeg måtte til læge, fortæller Joel på 13 og tilføjer artigt:

– Jeg vil aldrig hænge på en rickshaw igen.

En regeringsrapport oplyser, at 3.500 mennesker om året mister livet i trafikken i Bangladesh. Forskning på området anslår dog 10.-12.000 dødsfald til at være tættere på kendsgerningerne, i det trafikdrab på landet sjældent rapporteres til politiet. 100-150.000 invalideres hvert år i trafikken.
Kilde: BRAC.

IDEALER OG REALITETER

– BOGEN OM BISTANDEN

Hvad er historien om den danske udviklingspolitik?

Til maj udkommer 'Ideal og realiteter', den første samlede fremstilling af dansk udviklingspolitik fra 1945-2005.

Af Simon Ankjærgaard

Næst efter forsvarspolitikken har udviklingspolitikken siden 1945 været den mest ressourcekrævende del af Danmarks politik over for omverden.

Men hvor den danske forsvarspolitik er blevet vendt og drejet i mangt en historikers værksted, har det ellers veludviklede danske miljø af udviklingsforskere primært beskæftiget sig med teoretiske og empiriske problemstillinger – ikke det lange historiske træk.

Før nu. I næste måned udkommer nemlig 'Ideal og realiteter – Dansk udviklingspolitik historie' som et appendiks til det seks bind store værk om dansk udenrigspolitik, der er udkommet. Bogen er bygget kronologisk op og beskriver med afsæt i konkrete, tidstypiske bistandsprojekter, hvordan udviklingsbistanden er blevet brugt som et udenrigspolitisk instrument.

– Danida har alle dage formidlet udviklingspolitikken til en bredere befolkning, men aldrig på denne måde med de lange, historiske linier, så der er ingen tvivl om, at bogen dækker et behov, der ikke tidligere er blevet dækket, siger Sune Kaur-Pedersen, der ud over at have skrevet et af kapitlerne i bogen også frem til juni 2005 var praktisk tovholder på bogprojektet.

'Hr. og fru En Procent'. Poul Nielson (S) afløser september 1994 Helle Degn (S) som minister for udviklingsbistand. Foto: Mogens Ladegaard / Scanpix.

Mandsmod ønskes

Bogens forfattere har haft frie hænder i deres arbejde, forudsat at de holdt sig inden for de kronologiske afgrænsninger og de overordnede retningslinier. Holdet bag er historikerne Sune Kaur-Pedersen, Thorsten Borring Ole-

sen og Jan Pedersen, men hverken Christian Friis Bach eller Poul Engberg-Pedersen er historikere.

– Både Poul og jeg var overraskede over at blive valgt, da vi dels ikke er historikere og dels begge har været med til at diskutere og

måske endda forme dansk bistandspolitik i perioden, fortæller Christian Friis Bach, der selv konfronterede redaktørgruppen og Udenrigsministeriet med de betragtninger.

Fortsættes på næste side >

DET HELE STARTEDE I SOCIALMINISTERIET

'Ideal og realiteter' er en historisk analyse af dansk udviklingspolitik fra 1945 til 2005. Med afsæt i konkrete tidstypiske bistandsprojekter beskriver den, hvordan den danske udviklingsbistand har fungeret som et politisk instrument. Det primære fokus er lagt på det bilaterale program.

Bogen er delt op i fire hovedafsnit. Her følger en kort oversigt over de væsentligste pointer:

1945-1962: Den 'formative' periode i dansk udviklings- og bistandspolitik, der i begyndelsen lå i Socialministeriets regi, men som siden rykkede over i Udenrigsministeriet.

I starten af perioden var det de humanitære og sociale motiver, der dominerede, blandt andet i efterkrigshjælpen de europæiske nabolande. Fra 1950'erne skiftede det geografiske fokus fra Europa til den tredje verden. I store dele af perioden lænede Danmark sig op ad FN's arbejde, men omkring 1960 blev der skabt et egentligt nationalt program.

1962-1975: Hovedfokus i dette afsnit er etableringen af det bilaterale program.

Perioden var også kendetegnet ved en proces, der gradvist gav politikken en distinkt profil i form

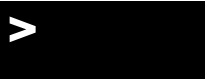
af den særlige fattigdomsorientering. Et andet aspekt, der blev knyttet til bistandspolitikken i den periode, var kvindeaspektet.

1976-1989: I denne periode udbyggedes fattigdomsorienteringen med den nye socialt orienterede 'Basic Human Needs'-strategi.

Kronologisk var 1970'erne domineret af tanker om en ny økonomiske verdensorden, mens 1980'ernes kernebegreber var 'konditionalitet' og 'strukturtilpasninger'. Fra dansk side allierede man sig med de andre nordiske lande for at mildne denne nye tæknings virkninger for u-landene, men samtidig krøb tankegangen om 'noget-for-noget' ind i udviklingspolitikken.

1989-2005: Frem til 1993 blev der gennemført en revision af den danske udviklingspolitik. Mellem 1994-2001 fulgte en konsolideringsperiode, hvor Danmark lagde sig stabilt på én pct. af BNI til udviklingsbistand.

Imod slutningen af perioden kom sikkerhedsproblematikken for alvor på dagsordenen – især efter 11. september 2001 og VK-regeringens tiltræden. Politikken omkring årtusindskiftet er således karakteriseret ved en tæt kobling til både udenrigs-, sikkerheds- og indenrigspolitiske dynamikker. Samtidig er der øget fokus på problemerne på det afrikanske kontinent.

Her var svaret, at valget var bevidst, da man ville have skribenter med mandsmod til at dække den sidste periode i bogen.

– Det håber jeg så, at vi har haft, siger Christian Friis Bach.

Kubikmeter af kilder

Forfatterne har haft adgang til et omfattende kildemateriale hentet fra både Folketinget og Udenrigsministeriet; referater fra Danidas Styrelse, Det Udenrigspolitiske Nævn og Finansudvalget, samt folketingsdebatter, betænkninger, internationale rapporter, relevante biografier og bistandsstatistikker fra OECD og Danida.

– Det store materiale overraskede mig, indrømmer Christian Friis Bach og fortsætter:

– Der er kubikmeter af kilder – og det har gjort det både uoverskueligt og udfordrende. Sune Kaur-Pedersen har brugt megen tid på at danne sig et overblik over arkiverne:

– Jeg er varm fortaler for at arbejde med lange kildeserier, fordi de historiske ændringer træder tydeligt frem. Men arbejdet bød også på nogle overraskelser, siger han og fortsætter:

– For det første faldt jeg over databasen Daniproj, som Udenrigsministeriet fik udarbejdet over bistandsprojekterne. Daniproj var aldrig blevet anvendt og var så at sige glemt, fordi den nuværende projektdatabase også var blevet oprettet. Men Daniproj indeholdt en række data om danske bilaterale bistandsprojekter fra 1962 til 1991 og er guld for historikere, der vil arbejde med de lange linier. Nu gælder det så om at sikre sig, at al den data ikke går tabt.

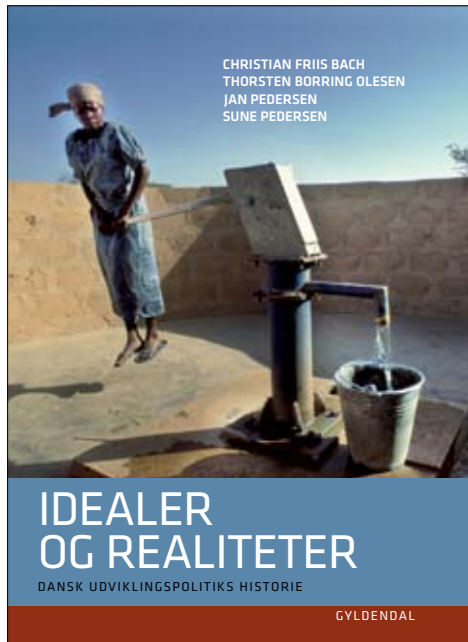
Oldnordisk og problematisk

En af de større knaster i processen var behandlingen af styrelsesreferaterne i den periode, som Christian Friis Bach har skrevet om. Han var nemlig underlagt en klausul om, at han kun måtte referere fra styrelsesmøderne i anonymiseret form.

– Det er et uvurderligt og spændende materiale, som holdes fortroligt, og det er med til at kvæle en stor del af den danske bistandsdebat. At holde referater fra et så centralt forvaltningsorgan hemmeligt er både oldnordisk og problematisk. Det håber jeg bliver ændret snart, lyder kritikken fra den internationale chef i Folkekirkens Nødhjælp.

Sune Kaur-Pedersen bekræfter, at der har været verbale sværdslag over styrelsesreferaterne, men understreger vigtigheden af klausulen:

– Det var en klausul, der udelukkende

En 'Danida-pumpe' pryder bogens forside. Hvad ellers?

gjaldt for den sene periode i bogen, og den var til for at beskytte de nulevende og aktive styrelsesmedlemmer fra at blive konfronteret med citater, de er fremkommet med på fortrolige møder. De har jo stadig et bagland, de skal forholde sig til og stå til ansvar over for, siger han.

Bogen har været længe undervejs og er også blevet forsinket i flere omgange. Sune Kaur-Pedersen begyndte sin forundersøgelse fra midten af marts 2003 og seks måneder frem. Fra årsskiftet 2003/04 begyndte skriveprocessen med planlagt udgivelse i efteråret 2005. Sådan gik det ikke – og bogen er først på gaden til maj, halvandet år senere end planlagt.

Bogen udkommer i forlængelse af værket Dansk Udenrigspolitisk Historie 1-6, der var finansieret Carlsberg Fondet. Bind 7 - Idealer og Realiteter - er finansieret af Danidas Oplysningsbevilling.

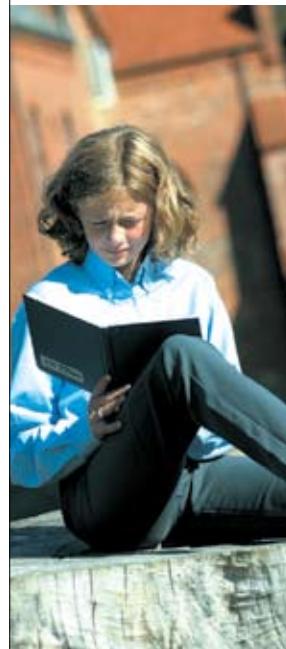
Idealer og realiteter - Dansk udviklingspolitiske historie.

Udkommer i maj. København: Gyldendal. Bogen kommer til at koste 498 kroner. Læs anmeldelsen i næste nummer af *udvikling*.

LÆS FLERE BOGANMELDELSER

på www.udvikling.dk/bøger – lige nu om tragedien i Darfur og om børn og unge i udviklingsbistanden.

Herlufsholm Kostskole – en dansk skole med international og akademisk atmosfære

SE SKOLENS
NYE SPORTSHAL
PÅ
HERLUFSHOLM.DK

Herlufsholm Skole er mere end en uddannelsesinstitution. Vi bestræber os på at være en skole, der gør en forskel for eleverne – på alle livets områder – både nu og i fremtiden:

- På det akademiske og intellektuelle område
- På det ekstrascolære område
- På det dannelsesmæssige område

– det gør en forskel!

PÅ HERLUFSHOLM SKOLE TILBYDER VI:
■ Grundskolen ■ Studentereksamen
■ 10. Præparandklasse (gymnasieforberedende skoleår)
■ PRE IB ■ IB

KONTAKT OS

– SÅ SENDER VI INFORMATIONSMATERIALE OM KOSTSKOLEN OG VORES UDDANNELSER. BESØG OS PÅ SKOLEN ELLER PÅ INTERNETTET: www.herlufsholm.dk

Klaus Eusebius Jakobsen
Klaus Eusebius Jakobsen, rektor

4700 Næstved

Skolens kontor: Tlf. 55 75 35 00 . Fax 55 75 35 14
e-mail: rektorkontor@herlufsholm.dk

FORTÆLLINGEN I CENTRUM

'DEN GODE HISTORIE' er udvikling fortalt på en helt ny måde.

'Den gode historie' bliver fortalt igennem billeder, lyd og skarpskrevne linjer, altsammen på www.um.dk/dengodehistorie

Det er en god historie, fordi den fortæller om, hvordan Danmark er med til at gøre en positiv forskel for fattige mennesker i Afrika.

Se billederne af de dansk-støttede majssiloer, der nok aldrig skulle have været bygget - og læs om, hvordan Danmark og Uganda har lært af fortidens fejltagelser.

Mød Phyllis Kissa på 40, hun er en kvinde med mange jern i ilden!. Hun har seks børn, dyrker malariamedicin og arrangerer kurser for egnens bønder. Altsammen fra hendes meget utraditionelle hjem i Uganda.

De kommende måneder kommer andre gode historier fra Zambia, Tanzania og Kenya.

ER KONFLIKTER NOGET SÆRLIGT AFRIKANSK?

Anmeldelse: De fleste af de analyser, som forsøger at forklare politisk kultur og konflikter i Afrika er ensidige, ekstreme eller eksotificerende. Ny antologi fokuserer på begrebet politisk kultur uden at bortforklare vold og konflikt som noget særligt afrikansk.

Af Henrik Vigh

Der er i løbet af de seneste par år blevet spekuleret meget i forholdet mellem vold, konflikt og politik i Afrika. På et kontinent, som inden for de seneste årtier har oplevet en uendel mængde borgerkrige – og omfattende, nærmest kronisk politisk ustabilitet – er der i og for sig ikke noget underligt ved det. Det er der til gengæld ved en stor del af de analyser, der er blevet brugt til at forklare den politiske ustabilitet i Afrika: Analyser, som mestendels er ensidige, ekstreme eller eksotificerende.

Tidens mest hyppige forklaringer – både i og uden for kontinentet – forsøger således at skabe mening af den politiske udvikling syd for Sahara ved enten at belyse det som en særlig afrikansk måde at bedrive politik på eller ved at forklare det i et meget økonomisk perspektiv. Politiske netværk, patron-klient forhold m.m. ses enten som direkte relaterede til kontinentets traditionelle politiske systemer, eller som fine og rene eksempler på udnyttelses- og berigelsessystemer, hvor ædle motiver er få og politisk mobilisering et rent økonomisk anliggende.

Politisk vold

Kaarsholms redigerede værk, *Violence, Political Culture & Development in Africa*, giver et befriende pust til debatten. Snarere end at se

Unge mænd med for lidt at lave og for mange våben. Et billede vi kender alt for godt fra Afrika. Foto: Peter Turnley / Corbis / Scanpix.

politiske fænomener og strukturer i et kulturhistorisk perspektiv forankres begrebet 'politisk kultur' i et samfundsvidenskabeligt spændingsfelt. Fra vest til øst giver bogen os ni forskellige eksempler på, hvordan politisk vold og konflikt kan forklares ved at se hændelserne i forhold til de konkrete sociale og politiske sammenhænge, de indgår i og udgår fra.

Introduktionen står som bogens vigtigste kapitel med en mængde klare og analytisk brugbare betragtninger om den politiske udvikling i Afrika. Dens styrke er i høj grad, at den formår at fokusere på begrebet politisk kultur i en afrikansk kontekst uden at bortforklare vold og konflikt i Afrika syd for Sahara som noget særligt afrikansk. Snarere forsøger introduktionen at lokalisere politisk kultur,

mellem den politiske handling vi ser i den givne situation og den større regionale og globale ramme, der påvirker deres muligheder. Men hvor den drejning, Kaarsholm søger at give begrebet, virker lovende, udmunder det aldrig helt i en analytisk slagkraftig genfortolkning af begrebet – eller af dets relation til den – i introduktionen – vægtige og fornemme demokrati-debat.

Læseværdig bog

De resterende ni kapitler er af forskellig fokus og kvalitet.

Kaarsholms kapitel om vold og generationsstridigheder i KwaZulu-Natal bindes fint sammen med Utas' fremragende artikel om 'Ideoscapes' i Liberia, som giver os et nyt

blik på koblingen mellem medier og volds-episoder i det lille vestafrikanske land. Richards kapitel er derimod et lige så fremragende eksempel på gammel vin på nye flasker. Han formår endnu en gang at give begrebet 'krise' en ny drejning, der gør ham i stand til at forklare den tidligere borgerkrig i Sierra Leone på samme måde som tidligere, men med nye begreber: en øvelse han har perfektioneret siden udgivelsen af sin monografi i 1986. Kapitlet tilbyder ikke meget nyt til vores forståelse af krigen.

Det gør derimod Reno og Vlassenroot, som begge går i clinch med tidens dominerende økonomisme. De viser, at unge mænds konfliktengagement ikke kan forklares i økonomiske termer alene. Radikalisering og plyndring er, snarere end at være lokaliseret i grådighed, lokaliseret i historiske, sociale og politiske forhold.

Hvad angår Eltringhams bidrag om Rwanda, Douglas' om Darfur, Alexanders om Matabeleland og Triulzis om Etiopien sidder man tilbage med en fornemmelse af, at man har hørt meget om – og er blevet klogere på – diverse historiske processer i de respektive områder. Man hører meget om lovparagrafens lokale indflydelse og udvikling; om politiske og sociale processers historie. Man får med andre ord en vægtig historisk analyse og empiri, men det er desværre på bekostning af det nutidige og fremtidige.

Alt i alt skal det dog pointeres, at bogen er vel værd at læse, og at den udgør et godt bidrag til vores forståelse af mange af de problematikker og dilemmaer, som kendetegner det politiske scenario i store dele af kontinentet.

Preben Kaarsholm m.fl.: Violence, Political Culture and Development in Africa. James Currey Publishers, Oxford. 224 sider. Pris: £16.95.

Henrik Vigh, ph.d., er antropolog og seniorforsker ved Rehabiliterings- og forskningscentret for Torturofre (RCT).

KENYA-ERINDRINGER FORKLÆDT SOM ROMAN

Beretning om livet blandt rådgivere i 1980'ernes Kenya fungerer ikke som litterær fortælling.

Af Ebbe Schiøler, konsulent

Poul Flemming, der må have været udsendt som MS-frivillig til Kenya i begyndelsen af 1980'erne, har skrevet en beretning om nye og gamle nomader i Afrika, *De hvide Nomader*.

For at yde bogen retfærdighed citeres her

en del af omslagsteksten: '*Formålet med denne roman er at genopleve Afrika og vække til eftertanke. At tænke på, hvad vi bragte ud til Afrika – og se på det, vi tog med hjem.*'

Forfatteren genoplever sin tid som udsendt med en blandet gruppe af MS'ere og Danidarådgivere på og omkring en teknisk skole for byggefag i Kiambu. Med hverdagsopgaver og ditto problemer, og ganske fyldigt beskrevne ferier i det smukke og afvekslende land.

Sikkert spændende nok for de samtidigt udsendte, og formentlig meget langt hen ad vejen en nøgleroman. Men stoffet kan næppe fange andre, og det har ikke de litterære kvaliteter, der må kræves af en roman. Nøglefor-

men forvaltes noget vaklende, dæknavnene skifter lidt i forløbet, og der opfindes utroværdige anonymiseringer af lokaliteter i Danmark (Midtkøbing) side om side med den håndfaste lilleby Struer. Derfor er det også overraskende, at det udmærkede lærerpar på MS-centret i Usa River i Tanzania pludselig dukker op som Ulla og Carl (Georgeson) – for det hedder de faktisk.

Til gengæld er det lettere absurd, at de to soleklare rammer for de udsendte, Danida og MS, betegnes DAGO og PECO, ikke mindst når den engelske PECO-forkortelse forklares på tre forskellige måder i bogen.

Det er kort sagt ikke særligt solidt; bogen

skriger på en redaktørs hjælpende hånd. Ærgerligt nok, for formålet – at overveje sin indsats og sit udbytte af årene ude – er altid relevant. Det er gjort litterært spændende af flere forfattere gennem årene, og Poul Flemming kunne med fordel have bidraget med en kort og rent dokumentarisk beskrivelse af sin tid og sine opgaver i arkitekt- og konstruktørgruppen i Kenya. Har man en interesse for denne særlige indsats, kan man som sagt sikkert læse bogen med et vist udbytte.

Poul Flemming: *De hvide nomader*. Forlaget Aarstiderne, 350 sider. Kan købes på www.underskov.dk

ALT OM AFRIKA

Klaus Winkel har begået det første nyere danske forsøg på en samlet fremstilling om Afrika. Et kontinent, som dårlig og sensationshungrende journalistik har skamferet i mange danskeres bevidsthed. Det er god timing og en hæderlig førsteserv.

Af Johnny Flentø

Jeg overvejer alvorligt, om bogen skal være obligatorisk læsning for medarbejderne i Udenrigsministeriets Afrikakontor og kan bestemt anbefale alle Afrika-interesserede at bruge en af forsommerens regnvåde weekender på bogen. Den kommer rundt om de vigtigste emner, og 236 letlæste sider er vel ikke for meget, når det skal handle om hele det tropiske Afrika – fra mennesket rejste sig og til nu?

Når man skriver en bog om, hvorfor det er så svært for Afrika, så bliver det naturligt en ret pessimistisk *tour d'horizon* i Afrikas problemer. Det, tror jeg, er ret bevidst fra forfatterens side. Han vil gerne fortælle danskerne, hvor mange hindringer afrikanerne slås med og bekæmpe den lette forklaring om, at afrikanerne er krigeriske, korrupte, uansvarlige eller dovne.

Det er naturens skyld

Men der er jo en grænse for, hvor meget af Afrikas elendighed man kan skyld på natu-

ren og hvor mange ulykker, der kan indtræffe på én gang. Og alle er ikke lige vigtige.

Til tider opremser bogen næsten en overflod af 'naturgivne' problemer, der grænser til determinisme – og det fritager jo både afrikanerne og Afrikas partnere for ansvar. Det er næppe hensigten, men enkelte afsnit i bogen lægger flere forklaringer på klima og geografi end godt er, synes jeg, vel vidende at Klaus Winkel er i godt selskab. Også for kendte navne som FN-rådgiveren Jeffrey Sachs og forskeren Paul Collier er varmen, sygdomme og afstanden til havet en meget stor del af forklaringen på, hvorfor det er svært i Afrika.

”

Der er jo en grænse for, hvor meget af Afrikas elendighed man kan skyld på naturen og hvor mange ulykker, der kan indtræffe på én gang.

I øvrigt er kapitlerne om sygdom og landbrug meget fine, med godt underbyggede pointer og påmindelser til os alle om nogle barske, basale forhold, der ofte træder i baggrunden. Men ligesom velstanden i Danmark ikke overvejende kan tilskrives vores kyster og vinterens sne og kulde, så er der også grænser for, hvad varmen og afstanden til vandvejene kan bære skylden for i Afrika.

Klaus Winkel er som de fleste danske Afrika-kendere rundet af dansk Afrika-politik og dansk bistands traditionelle fokus på

Få overblik over Afrika. Foto: Remi Benali / Scanpix / Corbis.

Østafrika og det anglofone Afrika. Kendskabet til Kenya og Tanzania er imponerende, og også noget mere indgående, end når det drejer sig om det frankofone Afrika og det vestlige Sahel. Lidt mere vægt på Frankrigs og den arabiske verdens relationer med Afrika vil styrke helheden i den reviderede udgave, forfatteren har stillet i udsigt.

Hvor er flygtningene?

I en næste udgave håber jeg også, at forfatteren tager hårdere fat om det tema, som bogens forside skitserer, men som kendetegnes af en lidt stedmoderlig behandling i bogens tekst: migration. Det havde været rart med en stærkere analyse af Afrikas årtusindgamle traditioner for migration og folkevandring – og ikke mindst, at denne migration også i dag finder sted inden for Afrika for mere end 90 procents vedkommende. Der er lagt op til no-

get interessant i denne retning i bogens sidste afsnit om globalisering, information, forventninger, demografi og beskæftigelse i Afrika. Det vil være nærliggende at udbygge kapitlerne om regional integration i Afrika, også i konsekvens af bogens understregning af betydningen af små økonomier og manglende sammenfald mellem stat og nation.

God fornøjelse til læserne med en af bogens mange rammende bemærkninger om størrelsesforhold. Den bistand, vi angiveligt er så bange for, at Afrika skal blive afhængig af, svarer til en god dansk timeløn pr. afrikaner om året.

Klaus Winkel: Hvorfor er det så svært for Afrika? Geografiforbundet. 236 sider. 224 kr.

Johnny Flentø er kontorchef i Udenrigsministeriets Afrikakontor.

...OG MEGET MERE OM LATINAMERIKA

Reportagebogen *Bananrepublik* er et fængende og kritisk portræt af et Mellemamerika, der er meget mere end bananer.

Af Niels Boel

Journalisterne Christine Guldbrandt og Arne Simonsen har boet flere år i Guatemala, hvor de arbejdede for U-landsorganisationen Ibis. Efter endt kontrakt er de rejst rundt i området med båndoptager og kamera for at tage pulsen på dagens Mellemamerika. De har talt med beslutningstagere i erhvervsliv og politik såvel som menigmand og aktivister. Det er der kommet en aktual bog ud af, der trækker på en omfattende viden om området.

Trods titlen er bogens pointe, at Mellemamerika i dag er meget mere end bananer. Beretningen er tematiske nedslag om racisme, den tikkende aids-bombe, USA's tidligere 'diktatorskole' i Panama, masseudvandring, mediekoncentration, vestlige mineselskabers hærgen i regnskoven, uretfærdig handel m.v. Men også om modstandsdygtige kvinde-, miljø- og menneskerettighedsaktivister.

Det er engagerende læsning, som rejser vigtige spørgsmål, der overses i debatten herhjemme. Det gælder EU's rolle, der undertiden er under al kritik, når europæiske selskaber presses ind på servicemarkedet i landene. Kvindeundertrykkelsen, som til tider ikke har meget at lade muslimske lande høre. Og hvorfor hører vi ofte om de trods alt relativt få dræbte under Pinochets diktatur (ca. 3.100) men næsten aldrig om folkemordet på 200.000 indianere i Guatemala?

Man kunne savne at høre om den prote-

stantiske kirkes fremmarch i regionen i disse år på bekostning af den katolske kirke. Eller refleksioner om, hvor Mellemamerika står i forhold til venstredrejningen i Latinamerika, som kommer til udtryk ved større afstand til USA.

Men vi kommer vidt omkring, og det er positivt, at kulturen får en central placering.

God introduktion

Vel banker forfatterens hjerte for ofrene for overgreb, men håndværket er solidt journalistisk. Vi hører begge parter i en konflikt. Den store mediekoncernchef og den idealistiske web-journalist. De nordamerikanske pensionister, som vil nyde deres otium i Panama, og de lokale, som frygter prisstigninger, når rige udlændige slår sig ned i nabolaget. Den entusiastiske øko-turisme-entreprenør, og maya-indianerne, som frygter at blive rendt over ende af turister.

Bogen er alt i alt en glimrende introduktion til et geografisk område, som vel er noget nær det mest oversete herhjemme.

Bananrepublik: Et kritisk portræt af Mellemamerika af Christine Guldbrandt og Arne Simonsen, Forlaget Siesta, ca. 224 sider, ca. 100 fotos, pris: 228 kr.

Niels Boel er freelancejournalist. boelniels@hotmail.com

HYKLERISK BEKYMRING OVER KINA I AFRIKA

Afrika er stadig slagmark for vestlige landes – og nu Kinas – egeninteresser og adgang til ressourcer. Og det er kun et spørgsmål om tid, hvornår Indien, Brasilien og Rusland samt en række andre aktører som Malaysia og Mexico vil sætte yderligere skub i kapløbet om de begrænsede markeder og ressourcer.

Af Henning Melber

Der er ikke noget nyt i, at det afrikanske kontinents naturlige og menneskelige ressourcer er genstand for en systematisk plyndring fra omverdenen.

Og hvis man stadig tror, globalisering er et nyt fænomen, skal man bare se på slavehandelens ødelæggende virkning. Efter overførslen af menneskelige ressourcer over Atlanten blev forskellige former for brutal udnyttelse som kolonisering og imperialismen i det mindste til sidst modificeret af afkoloniseringen. Men 'forandringens vinde' skabte suveræne afrikanske stater, hvis samfund i vidt omfang er præget af indgroet strukturel afhængighed af andre udefra.

Det samme er tilfældet i dag, hvor det stadig hovedsagligt er udefrakommende, der drager nytte af den begrænsede socioøkonomiske udvikling, suppleret af en lille lokal elite, som udnytter sin politiske kontrol over de nationale rigdomme for egen vindings skyld.

Og den velhavende elite samarbejder netop med dem, der opererer udefra. Dem, der tilbyder dem den mest bekvemme og – vil nogen mene – skamløse adgang til den lille bid af kagen, de kan holde for sig selv i denne form for 'udsalg'. I dette lys har mange kritiske beretninger om kinesiske interessers aggressive ekspansion i afrikanske lande og samfund og deres samarbejde med lokale autokratiske eliter en noget hyklerisk klang – eller har i hvert fald et anstrøg af hukommelsestab.

Man fristes til at spørge, om den bekymring, der gives udtryk for, ikke handler mere om vestlige interesser end om afrikanernes ve og vel? For det, vi nu er vidne til i dag, er slet ikke nyt – hverken i form eller virkning.

Denne kritiske observation frikender ikke den til tider rystende imperialistiske kinesiske ekspansion i Afrika, men undergraver troværdigheden af de vestlige kritikere, som ikke på samme måde beskriver de andre former for kapitalisme, der alt for længe har haft

(og stadig har) et stort ansvar for at bidrage til den elendighed, mange afrikanere befinder sig i.

Afrika efter den bipolare verdensorden

Det sovjetiske imperiums sammenbrud og afslutningen på mere end fyrre års konfrontation mellem to blokke var slet ikke 'enden på historien' (som Francis Fukuyama mente). Det var begyndelsen på en ny global form for overherredømme med vidtrækkende konsekvenser for de afrikanske regeringer. Det var slut med det manøvrerum for begrænset opportunistisk købslåen, der trods alt tillod en smule strategisk positionering ender den kolde krig.

Konsolideringen af den amerikanske dominans i 1990'erne og dens indvirkning på verdensordenen resulterede i flere ændringer, også for det afrikanske kontinent. En regionalt funderet 'forsoningsstrategi' (med den russiske tilbagetrækning fra Afghanistan og Cubas tilbagetrækning fra Angola) sørgede for den endelige afkolonisering af Namibia i det sydlige Afrika (1990) og banede vejen for afslutningen på apartheid og demokratiske valg i Sydafrika (1994).

I denne periode tiltog de økonomiske paradigmer repræsenteret ved de internationale finansielle institutioner (Verdensbanken og Valutafonden) sig den eneste definition af magt. Verdenshandelsorganisationen WTO fremstod som mægleren, der skulle regulere den globale varehandel på en omfattende og bindende måde. Mest at skulle have sagt i disse reguleringsprocesser med vidtrækkende implikationer ikke blot for 'klassiske' handelsrelationer, men bredere definerede udvekslinger, har klubben af G8-medlemmer, som definerer ret ensidige regler for 'global regeringsførelse'.

En ny orden i Afrika: NEPAD og AU

Væsentlige dynamikker internt i Afrika supplerede den globale nyordning i begyndelsen af dette århundrede.

Med de nye demokratisk valgte regeringer i Sydafrika og Nigeria kom de to økonomiske kraftcentre på kontinentet syd for Sahara væk

autokratiske styre.

Den Afrikanske Unions forfatning blev vedtaget på det samme topmøde i Durban, hvor NEPAD blev inkorporeret. Den introducerede et kollektivt ansvar, som hidtil ikke havde været til stede og tillod fælles intervention med konkrete begrundelser. Det har i mellemtiden givet flere resultater. Det har Darfur, Den Demokratiske Republik Congo, Liberia og Togo blandt andet vist på forskellige måder (og med varierende succes). Her har man hele tiden søgt at bidrage til at reducere konflikter eller større legitimitet for de politiske systemer.

EPA og de nye aktører på scenen

Nye systematiske forsøg på at få adgang til Afrikas markeder og få andel i de lokale ressourcer kom frem i lyset, da den afgående Clinton-administration vedtog sit AGOA-program (African Growth and Opportunity Act). Via dette initiativ understregede USA åbent relevansen af den afrikanske dimension i landets udenrigshandelsrelationer – Afrika rangerer højere end Østeuropa på USA's handelsbalance.

Kort tid efter at AGOA blev vedtaget, indledte handelsafdelingen i EU-hovedkvarteret i Bruxelles forhandlinger om en ændring af relationerne med AVS-landene i Afrika, Vestindien og Stillehavsområdet gennem såkaldte økonomiske partnerskabsaftaler, EPA'er. Det erklærede mål var at komme ind i en post-Cotonou-aftalefase og opfylde kravene om WTO-kompatibilitet.

Det ser undertiden ud, som om den kritik, der rejstes mod Kina, mere er et tegn på stigende frygt for at miste interesser end på, at man er motiveret af ægte bekymring for afrikanerne.

fra deres status som pariaer. De påtog sig med national og international accept lederrollen på internationale politiske arenaer. Ved årtusindskiftet fremstod præsidenterne Thabo Mbeki og Olusegun Obasanjo som de nye topfigurer, der repræsenterede de samlede interesser i Syd, og især Afrikas interesser i forhold til de vestlige industrialiserede lande. De fik oprindeligt til opgave at forhandle gældsrevideringsordninger direkte med dem, men de gik videre og søgte nye former for relationer på de anerkendte socioøkonomiske præmisser, som er defineret af WTO. De blev som en slags juniorpartnere på det globale marked arkitekterne bag det, der endte med at blive kaldt NEPAD (New Partnership for Africa's Development), også kaldet Marshall-planen for Afrika.

Efter en vis modningstid og formodentlig intense politiske forhandlinger bag lukkede døre blev denne plan ophøjet til officielt økonomisk program og institution i Den Afrikanske Union (AU). AU var selv en parallel transformation af Organisationen for Afrikansk Enhed. Under denne forandring skete der nogle væsentlige ændringer i hidtil etablerede politiske søjler på kontinentet. Den væsentligste ændring var, at man bevægede sig væk fra det tidligere nærmest hellige princip om ikke at intervenere i medlemslandenes indre anliggender.

Med en masse selvtillid og vægtig politisk støtte fra G8 siden topmødet i Genua i 2001 i bagagen kunne arkitekterne bag NEPAD vende hjem med det beroligende budskab om, at de industrialiserede lande i vesten er med og vil støtte initiativet. Det ligner en succes-historie, men de kritiske politiske spørgsmål blev i et vist omfang samtidig standset eller i bedste fald udvandet. Diskussionen om god regeringsførelse var dog ikke kun kosmetisk retorik, men i et vist omfang en meningsfuld afvigelse fra tidligere praksis med afrikanske despoters og oligarkiers uimodsagte

EPA-forhandlingerne er siden gået ind i en kritisk fase og møder modstand fra mange AVS-lande. De er bange for at miste handelspræferencer og føler, at Bruxelles forsøger at indføre et ensidigt handelsregime til egen fordel. Det vil også nægte parterne ret til egne forhandlinger ved at nytte sig kortet over regionale konfigurationer i Afrika for at overholde EU's forventninger.

Begge initiativer, AGOA og EPA-forhandlingerne, synes ikke så meget at afspejle et ægte ønske om mere retfærdig handel som at sikre

Ill.: Rasmus Meisler / Spilidaftid ApS.

sig adgang til relevante markeder, ikke mindst i USA's og EU's egen interesse. Konkurrencen om præferencehandelsaftaler med Sydafrika (som med succes blev forhandlet af EU i slutningen i 1990'erne og i øjeblikket ligger stille hvad angår USA) viser samtidig, at de industrialiserede lande har alt andet end sammenfaldende interesser, når det handler om at sikre deres individuelle forbindelser med andre lande.

Den nye offensiv fra Kina, som ekspanderer voldsomt på de afrikanske markeder og søger adgang til de fossile energiressourcer og andre mineraler og metaller, man har så hårdt brug for til sin egen hurtige industrialiseringsproces, øger rivaliseringen og interessekonflikterne. Det er et spørgsmål om tid, hvornår Indien, Brasilien og Rusland (samt en række andre aktører som Malaysia og Mexico) vil sætte yderligere skub i kapløbet om de begrænsede markeder og ressourcer. Dette nye stadium i konkurrencen på kontinentet har resulteret i et overvældende antal nylige analyser, som hovedsageligt, om ikke kun, handler om Kinas effekt og praksis. Interessant nok

synes EU's og USA's politikker og praksis næsten at forsvinde ud af billedet. Den nuværende form for Cassandra-prophetier er til tider ret ensidig. Denne form for udvalgte beretninger synes at nedtone, om ikke helt ignorere, de skadelige eksterne effekter, som de eksisterende socioøkonomiske ubalancer og magtstrukturer i lang tid har skabt og konsolideret. Det ser undertiden ud, som om den kritik, der rejses mod Kina, mere er et tegn på stigende frygt for at miste interesser end på, at man er motiveret af ægte bekymring for afrikanerne.

Afhængighed eller manøvrerum

Med nye rivaler som Kina, Indien, Brasilien, Rusland og en række andre lande, der står på spring til en meningsfyldt egen industriel produktion, kan konkurrencen om at opnå gunstige relationer med afrikanske lande vokse. Det er i sig selv ikke negativt for afrikanske interesser. Men det kræver, at den lille elite, som nyder godt af de eksisterende ulige strukturer, sætter deres egne interesser i transnationale selvberigelsesordninger under den offentlige interesse i at skabe investeringer og handelsmønstre, som først og fremmest giver

fordele for flertallet.

De globale initiativer til liberalisering under WTO stiller spørgsmålet, om markederne og producenterne i de såkaldte udviklingslande kan tage udfordringen med en relativt fri konkurrence med den industrialiserede verden op, eller om de har behov for fortsat beskyttelse. Ved nærmere eftersyn bliver det tydeligt, at spørgsmålet er forkert. Det var markederne og producenterne i de industrialiserede OECD-lande, som ensidigt nød godt af den statslige beskyttelse og de konkurrenceforvridende støtteordninger. Det gjorde alle påstande om retfærdighed i handel og markedsrelationer til en illusion og tom ideologisk snak.

Fortalerne for en liberalisering af handelsrelationerne bidrager til den fejlagtige opfattelse af, at det ville være det samme som eller i det mindste ligne en afregulering af varehandlen. Faktisk er tendensen den modsatte. De såkaldt liberale handelsstrukturer og netværk har aldrig været så kontrakte og paragrafdefinerede som nu. Utallige ekstra regler, som hygiejnemæssige og sanitære specifikationer,

regulerer undertiden adgangen til markederne endnu mere end told. De er åbne over for misbrugende kontrol, som resulterer i unødigt pres, og de kan blive et værktøj for sanktioner i tilfælde af uenighed.

Med nye rivaler som Kina, Indien, Brasilien, Rusland og en række andre lande, der står på spring til en meningsfyldt egen industriel produktion, vil konkurrencen om at opnå gunstige relationer med afrikanske lande blot vokse. Det er i sig selv ikke negativt for afrikanske interesser. Men det kræver, at den lille elite, som nyder godt af de eksisterende ulige strukturer, sætter deres egne interesser i transnationale selvberigelsesordninger under den offentlige interesse i at skabe investeringer og handelsmønstre, som først og fremmest giver fordele for flertallet.

Dr. Henning Melber er direktør for Dag Hammarskjöld Foundation i Uppsala. Han har været forskningsdirektør ved Nordisk Afrikainstitut (2000-2006) og direktør for NEPRU (Namibian Economic Policy Research Unit) i Windhoek (1992-2000).

FRA MINISTER TIL NGO-CHEF

En naturlig forlængelse. Sådan beskriver Jann Sjursen, tidligere minister og MF'er for Kristendemokraterne, og nu generalsekretær for den katolske hjælpeorganisation Caritas, sit nye job.

Af Mira Borggreen

Den 19. februar 2007 tiltrådte Jann Sjursen, 43, som ny generalsekretær for katolske Caritas Danmark.

Og at den ny chef ikke er katolik, men livslangt medlem af den danske protestantiske folkekirke, har ikke givet anledning til tvivl. Han ser endda flere fordele i den katolske tilgang til hjælpearbejdet:

– Medlemmer af den katolske kirke er ikke nær så afholdende over for at lade troen få udtryk i konkrete holdninger og handling. I en protestantisk sammenhæng handler diskussionen ofte om, hvem der må udtale sig om hvad, og på hvis vegne. Personligt er jeg helt uenig i, at man kan holde tingene skarpt adskilte. Nok er det en privat sag, hvordan man har det med Vor Herre, men religion er jo også drivkraft for mange menneskers engagement for eksempel i forhold til den tredje verden, siger han.

Selvom Folketingssalen på Christiansborg og Caritas' sekretariat i Københavns nordvest kvarter er to vidt forskellige verdener, ser Jann Sjursen jobskiftet fra MF'er til generalsekretær som et skridt videre på den vej han hele tiden har fulgt.

– Jeg har været formand for Folketingets Udenrigsudvalg og specielt mit kendskab til hele den udviklingspolitiske dagorden fra ti-

Jann Sjursen skal nu have fingrene direkte ned i hjælpearbejdet efter i mange år at have været en af udviklingsbistandens skarpeste advokater på Christiansborg. Foto: Karsten Bidstrup.

den i politik kan jeg direkte bruge her. Jeg har i den forbindelse besøgt en lang række udviklingslande og fået en ide om, hvad der sker i maskinrummet hos de organisationer, der udfører bistandsarbejde, forklarer han.

Eliteklub og kolde kontanter

Der er behård konkurrence organisationerne imellem. Det ved han godt. Ikke bare om danskernes opmærksomhed, men i særdeleshed om de kolde kontanter. Derfor synes han også, det seneste samarbejde mellem DR og syv store organisationer omkring den tv-transmitterede Danmarks – Indsamling er problematisk:

– DR burde i virkeligheden være talerør for nogle af de mindre organisationer, som ikke har en kinamands chance for den mediemæssige eksponering de store organisationer får foræret gang på gang. DR forstærker i virkeligheden skellet imellem de store og små. Ved alene at satse på de absolut største organisationer, der i forvejen render med den største medieopmærksomhed, ødelægger man jo lige præcis den folkelige forankring. Jeg frygter, at det på sigt udelukkende bliver et eksklusivt selskab, der kommer til at tegne det danske NGO-miljø, lyder det fra Jann Sjursen.

Mere hovsa end helhed

Udviklingen med eliteklubber og det livsvigtige spil om kolde kontanter tillægger Jann Sjursen regeringsskiftet i 2001:

– Siden da har NGO'erne ikke været syndeligt inddraget i udformningen af Danmarks udviklingspolitik. Og konsekvenserne rækker langt ud over de kvantitative konsekvenser. Udover at udviklingslandene er blevet snydt for 10-15 milliarder kroner i udviklingsbistand, da man gik væk fra 1,0 pct. – målsætningen, så forener Danmark heller

Fortsættes på næste side >

NYT OM NAVNE

BILATERALE LANGTIDSRÅDGIVERE

(Ansatte på sektorprogrammer, der administreres af Danida og regeringer i modtagerlandene).

B.Sc., **Arne Andreasson**, 47, er kontraktansat som seniorrådgiver ved Support Unit, Department of Fisheries i Bangladesh med tjenestested i Dhaka.

MSc.dev. & Plan., **Krystyna Krassowska**, 35, er kontraktansat som seniorrådgiver ved Environmental Sector Programme Support i Indonesien med tjenestested i Bappenas.

Cand. scient. pol., **Kasper Thams Olsen**, 28, er kontraktansat som bilateral JPO ved Human Rights & Good Governance i Uganda med tjenestested i Kampala.

Doctorandus Pharmacy, **Frans Cornelis Bosman**, 57, er blevet kontraktansat som Medici-

nes Management Rådgiver ved HSPS Phase III i Uganda med tjenestested i Kampala.

UDENRIGSMINISTERIET

Trolle Klitgaard Andersen udsendes til ambassaden i Dhaka, Bangladesh.

Danny Annan, 36, udsendes til ambassaden i New Delhi, Indien.

Albert Bruun Birnbaum udsendes til ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania.

Annelise Boysen, 47, udsendes til ambassaden i Lusaka, Zambia.

Mogens Laumand Christensen, 61, udsendes til ambassaden i Nairobi, Kenya.

Johnny Flentø, 48, udsendes pr. 1.9.2007 som ambassadør til Maputo, Mozambique.

Gert Meinicke, 53, er tiltrådt som ambassadør i Cotonou, Benin.

Jan Møller Hansen, 42, udsendes til ambassaden i Dhaka, Bangladesh.

Jakob Haugaard udsendes til ambassaden i La Paz, Bolivia.

Lars Mikkell Johannessen, 46, udsendes til ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania.

Jesper Kammersgaard, 38, udsendes til ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania.

Christian Karstensen udsendes til ambassaden i Dar es Salaam, Tanzania.

Jytte Blatt Laursen, 43, udsendes til ambassaden i Lusaka, Zambia.

Birgit La Cour Madsen, 31, udsendes til ambassaden i Maputo, Mozambique.

Vibeke Gram Mortensen, 41, udsendes til ambassaden i Accra, Ghana.

Karsten P. Nielsen, 47, udsendes til ambassaden i Maputo, Mozambique.

Danmarks ambassadør ved Verdenshandelsorganisationen WTO, **Karsten Vagn Nielsen**, er valgt som ny formand for WTO's vareråd i Genève. Den 53-årige diplomat har blandt andet været ambassaderåd i EU-repræsentationen i

VI SKAL VÆRE HER IGEN I MORGEN

ikke mere på samme måde som tidligere gode kræfter, menneskelige såvel som økonomiske, siger han og fortsætter:

– NGO’erne har på ingen måde overreageret på de politiske omvæltninger, måske snarere tværtimod. Men der er jo en frygt for, hvad der nu vil ske.

Hvis han skal sætte en overskrift på de seneste fem års udviklingsbistand, så har der mere været tale om hovsa end helhed fra regeringens side. Men uanset hvad, mener han, at NGO’erne bør forsøge at spille med. Der er brug for en udstrakt hånd fra begge sider af bordet, slår han fast.

Fælles front

Den udstrakte hånd kunne efter Jann Sjursens mening komme fra udviklingsminister Ulla Tørnæs. Han opfordrer hende til at oprette en udviklingskommission i stil med den, der var nedsat tilbage i 1980’erne. I 1980-82 udstak en udviklingskommission det langsigtede perspektiv for den danske hjælp til u-landene. Forslaget om en kommission er ikke nyt. Han har taget det med sig fra tiden i Folketinget, hvor han tilbage i 2004 fremsatte et forslag om en kommission. Dengang stemte regeringspartierne imod:

– Nu sidder jeg med NGO-kasketten, og jeg tror på, at et samarbejde om en sådan kommission kan bygge bro mellem os og regeringen. Det er stadig nødvendigt at få set udviklingsbistanden efter i sømmene. Jeg vil nu luften ideen rundt i miljøet og over for NGO-kontaktudvalget, siger han og tilføjer:

– Derfor er det værd at få givet udviklingspolitikken et grundigt serviceeftersyn. Der ved vil udviklingsministeren også kunne få samlet op på de debatter, der har været de seneste år. Jeg ser det som en konstruktiv tilgang til at få forstærket opbakningen i befolkningen.

Danidas nye førstemand, Udenrigsministeriets Sydchef, hedder Ib Petersen. Bag det lidt anonyme navn gemmer sig en dreven politisk rådgiver, en vellidt leder og en habil rock-guitarist.

Af Morten Østervang

Egentligt var det lidt af et tilfælde, at det blev u-landene, der skulle forme hans karriere. Specialet på statskundskab smagte hverken af konflikter i Afrika eller fattigdom – det handlede om industripolitisk samarbejde i EF.

Men da den unge fuldmægtig i Udenrigsministeriet, Ib Petersen, efter et halvt år i Borgerservice røg i Verdensbank-kontoret, blev den fattige verden hans skæbne.

– Det lyder måske naivt: Men tanken om at man kan gøre en forskel har tiltalt mig siden, siger Ib Petersen, der indtil for nylig var bilateral chef i Danida.

Det er en lille måned siden, at han overtog kontoret på 6. sal fra den tidligere Sydchef, Carsten Staur.

Ib Petersen, 46, har med sine mere end tyve år i tjenesten allerede i en årrække været med til at forme dansk udviklingspolitik og de store ændringer, der er sket i de senere år lige fra nye indsatsområder i Irak, Sudan og Afghanistan til decentraliseringen af den danske bistand til ambassaderne.

Politiske kugler

Netop decentraliseringen har Ib Petersen en særlig aktie i. Før jobbet som bilateral chef var han chef i udviklingspolitisk kontor (UDV), der historisk har været leverandør af

en del kommende chefer. Og her har Ib Petersen lært kunsten at støbe politiske kugler. En rolle, som han har flair for, lyder det fra tidligere kolleger.

Det var netop i UDV, at han stod i spidsen for en øvelse, der skulle omlægge bistanden fra at være styret på Asiatisk Plads til at ligge ude på ambassaderne. En omlægning, der ikke var lige populær alle steder, da den jo flyttede kompetence ud til ambassadørerne – som så også til gengæld skulle monitoreres ganske kraftigt.

At decentraliseringen har forbedret bistanden, er han ikke i tvivl om. Og så spiller det sammen med den rolle, han ser for Danida: Bistanden og det politiske skal knyttes tæt sammen – på den måde kan Danmark gøre en større forskel i landene. Det gælder både i forhold til ’hotspots’ som Sudan, hvor Danmark både kan skabe udvikling og samtidig arbejde på en politisk løsning. Men det gælder også de danske programsamarbejdslande:

– Vi har en fantastisk platform til at gøre en forskel og nå vores mål i landene ved at knytte det bistandsmæssige tættere sammen med det politiske, lyder det engageret fra Ib Petersen.

– For eksempel har vi utroligt gode relationer til Ghana, som er blevet formand for den Afrikanske Union. Det bør vi udnytte. Og det har vi netop et unikt afsæt for med enhedstjenesten (dvs. at Danida er en integreret del af Udenrigsministeriet, red). Det er ambassaderne ude i landene, der både sidder med menneskerettighedsspørgsmål og bistanden – og det giver en mulighed for at præge den politiske dialog til at nå vores mål og gøre en forskel frem for andre donor lande, hvor bistanden og det politiske er delt mellem to ministerier.

– Det er jo også det, der driver mange unge fuldmægtige der kommer ind i tjenesten, siger Ib Petersen, der selv er uddannet fra statskundskab.

– Det er fantastisk spændende, at man som

udsendt på ambassaden kommer til at sidde direkte med for eksempel sundhedsministeren i et samarbejdsland og præge dialogen.

En opgave, han selv prøvede, da han var souschef på ambassaden i Zimbabwe 1995-98. En tid, han omtaler med entusiasme.

Ib Petersen – ny Sydchef
Foto: Udenrigsministeriet.

En anden ting, der er kommet til at præge Ib Petersens karriere – ud over bistandspolitikken – er ledelse. En opgave, der er kommet til at fylde ganske meget, og som han taler begejstret om:

– Man udvikler også sig selv af ledelsesansvaret. Og det er vigtigt, at Udenrigsministeriet fortsat er et godt sted at være – og at man også kan have det skægt her.

Hvad så med personen?

Spørger du ham selv er det hans motto, der bliver hevet frem: ’Vi skal være her igen i morgen’.

– Jeg har en positiv attitude til samarbejde, lyder det fra Ib Petersen.

En betragtning han ikke står ene med. Fra personer der har arbejdet med ham, lyder skudsmålet: En utroligt behagelig og god samarbejdspartner.

At han er en habil rockguitarist – og forsøger at øve sig så tit som muligt med sit band B. B. Queen and the Kings i fritiden – fik ministeriets ansatte for nylig lejlighed til at opleve, da han spillede ved en afskedsreception for forgænger Carsten Staur, der var på vej til New York.

– Selvom man sidder med en masse ansvar skal der også være plads til at fyre den af.

Ib Petersen er gift, bor i Lyngby og har to sønner på hhv. 17 og 21 år.

Bruxelles (1993-95) og chef for diverse kontorer på Asiatisk Plads.

Henning Nøhr, 47, udsendes til ambassaden i Nairobi, Kenya.

Peter Eilshøj Olesen, 42, udsendes til ambassaden i Kathmandu, Nepal.

Eva Raabyemagle overtager pr. 1.marts stillingen som teamleder af Det Arabiske Initiativ efter Maria-Louise Wegter. Eva Raabyemagle kommer fra en stilling som vicedirektør i International Media Support.

Charlotte Slente, 40, er tiltrådt som ambassadør i La Paz, Bolivia. Hun kommer fra en stilling som fungerende chef for Udviklingspolitisk kontor (UDV)

Claus Jørgen Sørensen udsendes til ambassaden i Kathmandu, Nepal.

Lene Volkersen, 39, udsendes til ambassaden i Kabul, Afghanistan.

Søren Vøhtz, 42, udsendes til ambassaden i Managua, Nicaragua.

Kaj Østergaard, 59, udsendes til ambassaden i Lusaka, Zambia.

NGO’ER

Anders Aalbæk er udsendt til Uganda, hvor han skal indtage stillingen som Natural Resource Management Coordinator ved CARE Danmarks projekter.

Antropolog **Kirsten Andersen** er ansat af Mellemløst Samvirke til projekterne under Det Arabiske Initiativ.

Cand.scient.pol. **Mona Sheikh** er ansat af Mellemløst Samvirke til projekterne under Det Arabiske Initiativ.

Tidligere informationschef **Michael Gylling Nielsen**, 48, trådte 15. marts til som ny direktør for Læger uden Grænser. Han har en lang international NGO-baggrund blandt andet i Greenpeace og har tidligere arbejdet i længere perioder i England, Rusland og Italien. Han fungerede fra 2003 til 2006 som informationschef på Læger Uden Grænsers danske kontor.

ANDRE

Velgørenhedsportalen på internettet, engodsag.dk, styrker sin bestyrelse med

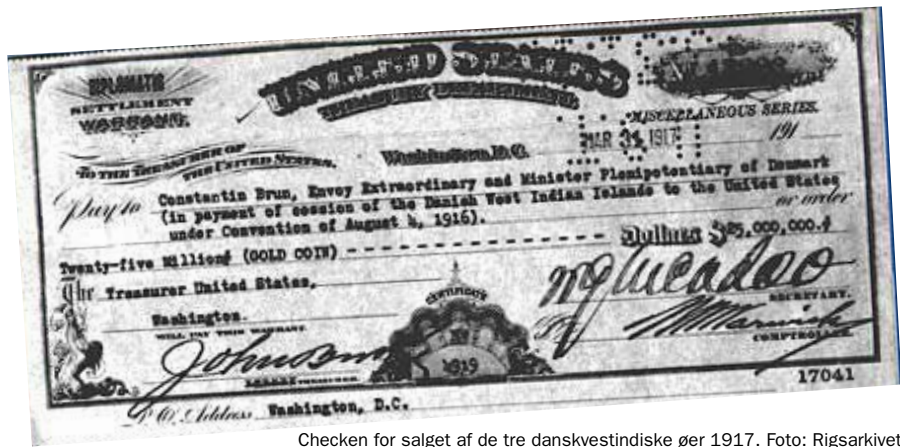
erhvervsledere og dilemma.dk-kendissen, Hummel-indehaveren **Christian Stadil**.

Journalist **Michael G. Madsen**, 41, er ansat som ny informationsmedarbejder i Sex og Samfund.

Fhv. departementschef **Leo Bjørnskov**, 61, er valgt som ny formand for Rådet ved Institut for Menneskerettigheder i København, hvor han afløser advokat Bjørn Elmquist. Leo Bjørnskov har været departementschef i både Miljøministeriet, Forskningsministeriet og ministeriet for Viden, Teknologi og Udvikling.

Samtidig er cand.mag. **Aase Rieck Sørensen**, 54, valgt til næstformand for Rådet ved Institut for Menneskerettigheder og afløser den tidligere SF-politiker Ebba Strange på posten. Aase Rieck Sørensen er ansat på RUC. Hun har tidligere været sekretariatsleder i Kvinderådet.

EN BITTERSØD HISTORIE

Checken for salget af de tre danskvestindiske øer 1917. Foto: Rigsarkivet.

Danmark markerede den 31. marts 90-års-dagen for salget af de dansk-vest-indiske øer. Var de tre øer begyndelsen på en dansk udviklingspolitik i 'vores eget Afrika' – 50 år før Danida?

Af Otto Schepelern

Historien her rummer barske elementer af udenrigs-, sikkerheds- og indenrigspolitik. Den handler om forholdet til de store naboer Tyskland og USA. Og om vi virkelig kunne være fattiggården i Vestindien bekendt? Og det nationale aspekt: Udslettede man yderligere Danmark med salget? Traumatet over tab af territorium i 1864 stod i skarp erindring...

Samtidige officielle papirer bruger eufemismen *overdragelse* i stedet for, hvad der reelt var tale om, nemlig salg af tre øer og en befolkning på ca. 25.000 mennesker! Øerne Sct. Thomas, Sct. Jan og Sct. Croix er i alt på størrelse med Mors. De to første var kommet under den danske trone midt i 1600-tallet, den sidste var købt af Frankrig i 1733. Kolonien havde haft sin storhedstid fra ca. 1750 til 1850 med transithandel og smugleri samt sukker- og romproduktion med afrikanske slaver som arbejdskraft.

Et skrantende samfund

Der var store interesse modsætninger mellem Sct. Thomas, der levede af sin gode havn, og plantageøen Sct. Croix, hvis rørsukker var hårdt trængt af det nye roesukker. Ni tiendedele af befolkningen var efterkommere af slaverne og levede under usle forhold. Nok var slaveriet ophævet i 1848, men landbrugsjord og handel var fortsat i hænderne på de hvide. Der var ikke bare dybe modsætninger mellem sorte og hvide, men lige så meget mellem de hvide plantageejer- og handelsfamilier og de danske udsendte embedsmænd. De sidste var slet lønede og gik ofte til i tropsygdomme, druk og korruption. Der var ingen folkelige bånd i form af sprog, kultur eller kirke mellem Danmark og øerne. Sproget var engelsk, den episkopale kirke og katolicisme dominerede, og de få, der fik en uddannelse, fik den i USA.

Området var i rivende tilbagegang, og betegnende for de sociale forhold var den forfærdende børnedødelighed: 41 ud af 100 børn døde, inden det fyldte det første år! Allerede ved fredsforhandlingerne i Wien efter nederlaget i 1864 søgte Danmark at bruge kolonien som bytteobjekt for at beholde Sønderjylland, men de tyske magter var ikke interesserede. I 1867 bød USA syv en halv mio. dollars for to af øerne, Sct. Thomas og Sct. Jan, og efter en lokal folkeafstemning, hvor 98 pct. stemte

for, undertegnede parterne en salgstraktat, der dog faldt i Senatet.

Tidlig bistand

I 1902 ville USA atter købe – denne gang alle tre øer – og prisen var faldet til fem mio. dollars. Danmark sagde ja, men traktaten faldt i det danske Landsting, fordi den, trods danske anstrengelser, ikke sikrede befolkningen en folkeafstemning, amerikanske borgerrettigheder og toldfrihed for den vigtige sukkereksport til USA.

Efter forliset i 1902 tog den spirende danske velfærdsstat endelig et ansvar for den forsmåede koloni, og en reformkommission foreslog blandt andet husmandsbrug, andelsbevægelse, et demonstrationsmejeri og forsøgsfarme for at finde en erstatning for monokulturen, sukkerrør. Endvidere sundhedsreformer i form af ordentligt drikkevand, hospitaler og renovation samt sociale reformer som børnehjem og fattiggårde. Tankevækkende er også forslag om kontrol med skydevåben og begrænsning af de talrige *romboder*.

En del blev gennemført, og især skal nævnes en række vellykkede private danske initiativer. Begrebet NGO fandtes endnu ikke, men der er interessante paralleller til de initiativer og problemstillinger, der kom til at præge Danidas første år.

Sikkerhedspolitik og dollars

Imidlertid blev det sikkerhedspolitik, der kom til at afgøre sagen. USA frygtede, at øerne skulle ende som base for den fremstormende flådemagt, Tyskland, der havde Danmark i sin hule hånd, og at øerne ville komme i spil under en eventuel stormagtskonference. Panama-kanalens indvielse i 1914 gjorde øerne

endnu mere strategisk vigtige. Omvendt var man i Udenrigsministeriet nervøs for, hvad besiddelsen af Vestindiens bedste havn kunne føre til under stormagtskrigen, herunder kompromittering af Danmarks neutralitet.

Da USA atter ville købe, opgav Danmark sine tidligere krav om folkeafstemning, borgerrettigheder og toldfrihed og skrev en salgsaftale under 4. august 1916. USA's betaling blev 25 mio. dollars i guld og anerkendelse af dansk suverænitæt over *hele* Grønland. Beløbet var enormt – ca. 100 mio. kr. i forhold til et statsbudget i 1915 på ca. 185 mio. kr.

”

Beløbet var enormt – ca. 100 mio. kr. i forhold til et statsbudget i 1915 på ca. 185 mio. kr.

Dansk politisk strid

Det hele havde været holdt hemmeligt, og oppositionen kastede sig over den radikale regering og udenrigsminister Erik Scavenius, der havde dementeret alt til det sidste, og sagen førte til en folkeafstemning om aftalen. Imod var det Konservative Folkeparti, der havde følgende salut til de 25 mio. dollars:

”Men vil det nu overhovedet kunne anses for forsvarligt at...overlade Øerne...til sin fremtidige Skæbne...manglende...veje...Hospitaler...Undervisningsanstalter, Vandværker, Kloakker m.m.; kan den danske Stat for sin egen Værdigheds Skyld og overfor Befolkningen på Øerne være bekendt at modtage disse

Penge? Vi mener Nej.”

Men de danske vælgere sagde ja med ca. 283.000 stemmer mod 158.000 ved afstemningen i december 1916. Det var første gang kvinderne stemte. Øernes befolkning blev altså ikke spurgt, men de sortes leder Hamilton Jackson lavede en privat folkeafstemning på Sct. Croix, der viste 4.027 stemmer for og syv (!) stemmer mod salget. Den 31. marts 1917 blev Dannebrog halet ned for altid, og de tre øer kom under US Navy. Det var i sidste øjeblik: 6. april erklærede USA nemlig krig mod Tyskland.

25 mio. dollars i guld

Hvad blev de langsigtede følger? Når det traditionelle danske køkken er alt for sødt – bare spørg en franskmand – er det på grund af de mange hundrede års adgang til billig sukker fra Sct. Croix. Det er også derfor, der stadig drikkes rom i Flensborg og omegn. Når Danmark insisterede på folkeafstemning, var det næppe bare af omsorg for øernes befolkning, men for at holde de danske sønderjydere i live over for Tyskland (§5). Og hvordan fik det Sønderjylland, som Tyskland havde ladet forfalde siden 1864, landets bedste infrastruktur fra genforeningen i 1920? Fordi Danmark skabte national forsoning ved hovedsageligt at bruge de 25 mio. dollars i guld i Sønderjylland.

Erik Scavenius og regeringen troede, at man havde skaffet Danmark ro ved at udveksle et højstrategisk område med det militært betydningsløse Grønland. De skulle blive klogere under og efter 2. verdenskrig!

Otto Schepelern er historiker og bl.a. tidligere Danida-medarbejder.

MASKINEL MAGASINPOST
Id-nr. 42328
Returadresse:
 Postboks 7777
 DK-7000 Fredericia

